

Centrul Internațional
pentru Protecția și Promovarea
Drepturilor Femeii "La Strada

Identificarea victimelor traficului de ființe umane în Moldova

Recomandări pentru ONG-urile specializate
din Republica Moldova

Chișinău, 2006

Prezenta publicație este editată cu susținerea Interchurch Organisation for Development Co-operation (ICCO) Olanda. Opiniile și informațiile prezentate în publicație nu reflectă neapărat politica și poziția ICCO.

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii
„La Strada”

Președinte: Ana Revenco

Dreptul de autor asupra prezentului ghid aparține Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”. Unele materiale din publicația dată pot fi xerocopiate și reproduse fără acordul prealabil al autorilor numai în scopuri instructive, științifice, ce nu urmăresc obținerea de profit, cu condiția indicării autorilor și sursei de informare.

Autorii vor fi recunoscători pentru eventuale comentarii și sugestii privind conținutul ghidului, care pot fi expediate în adresa Departamentului Analiză și Lobby al Centrului Internațional „La Strada” (MD 2012, C.P. 259, Chișinău, Republica Moldova)

Tel.: (373 22) 23.49.06; 23.49.21

Fax: (373 22) 23.49.07

E-mail: office@lastrada.md

Web Site: <http://www.lastrada.md>

Autori: Tatiana Fomina, Viorelia Rusu

Design și machetare: Casa IMAGO

Cuprins

Introducere	5
I. Importanța descoperirii (identificării) victimelor traficului de ființe umane	9
II. Definiția identificării (descoperirii) victimelor traficului de ființe umane. Scopurile identificării și modul de abordare în realizarea ei	13
III. Identificarea persoanelor traficate ca element al sistemului de contracarare a traficului de ființe umane	17
IV. Definiția infracțiunii trafic de ființe umane	19
V. Elementele infracțiunii trafic de ființe umane	25
VI. Sistemul de indici (semne) pentru identificarea victimelor traficului	29
1) Semnele directe ale traficului de ființe umane	31
2) Semnele indirecte ale traficului de ființe umane	46
VII. Participanții la identificarea victimelor traficului și metodele aplicate. Autoidentificarea victimelor traficului de ființe umane și importanța acesteia	49
VIII. Recomandări privind desfășurarea interviului cu victimele prezumate ale traficului	57
IX. Recomandări privind conținutul anchetei pentru identificarea cazurilor de trafic cu ființe umane	65
Încheiere	73

Introducere

Prezentele Recomandări privind descoperirea (identificarea) prezumatelor victime ale traficului de ființe umane din Moldova (în continuare – recomandări) sunt destinate organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova, specializate în acordarea asistenței persoanelor care au suferit în urma traficului. Recomandările pot fi de asemenea aplicate de specialiștii organelor de poliție, ai procuraturii, serviciului de grăniceri, lucrătorii misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova peste hotare, lucrătorii sociali, precum și de specialiștii din alte structuri de stat, care prin genul lor de activitate, vin în contact cu prezumatele victime ale traficului de ființe umane și pot contribui la descoperirea cazurilor de trafic.

Recomandările au fost elaborate în baza legislației Republicii Moldova (naționale), ținându-se cont de normele unor acte de drept internațional, ratificate de Republica Moldova. Recomandările se axează de asemenea nu numai pe aspectele teoretice ale problemei, dar și pe experiența practică a Centrului Internațional „La Strada” în acest domeniu, precum și pe experiența altor organizații ce fac parte din Asociația Internațională „La Strada”, ce întrunește ONG-uri similare din 9 țări europene.

Recomandările stabilesc criteriile (indicii) conform cărora pot fi identificate prezumatele victime ale traficului de ființe umane și vizează de asemenea aspecte ale desfășurării interviului cu aceste persoane.

Drept impuls pentru elaborarea prezentelor recomandări a servit un studiu, întreprins de Centrul Internațional „La Strada”-Moldova în anul 2005. Pentru efectuarea studiului am recurs la următoarele metode:

- analiza repetată a publicațiilor existente în problema identificării victimelor traficului de ființe umane;
- organizarea unor interviuri individuale cu reprezentanții celor mai cunoscute organizații, participante la procesul de contracarare a traficului de ființe umane în Moldova;
- analiza comparativă a actelor normative ale Republicii Moldova și standardelor de drept internațional.

Studiul dat ne-a permis să definim un șir de probleme conceptuale și practice în sistemul de identificare a traficului de ființe umane, prezente nu numai în Moldova, dar și în alte țări, precum și la nivel internațional. Astfel s-a constatat că participanții la contracararea traficului înțeleg în mod diferit termenul „identificarea victimelor traficului de ființe umane”, aplică abordări diferite față de acest proces. Cele mai multe surse de literatură în această problemă sunt predestinate țărilor de destinație a traficului și nu iau în calcul specificul țărilor de origine. Recomandările existente privind identificarea victimelor traficului de ființe umane se adresează colaboratorilor organelor de drept. Lipsesc recomandările pentru organizațiile neguvernamentale, care acordă asistență persoanelor ce au suferit de pe urma traficului.

În rezultatul studiului au fost elaborate unele **recomandări privind dezvoltarea sistemului de identificare a victimelor traficului de ființe umane în Moldova**, și anume:

- conceptualizarea noțiunii de identificare a victimelor traficului de ființe umane (definiția, obiectivele, modul de înfăptuire, persoanele/organizațiile responsabile și sarcinile lor etc.);
- crearea sistemului de indici pentru identificarea persoanelor care au suferit în urma traficului sau presupuselor victime ale traficului;
- elaborarea recomandărilor privind identificarea victimelor traficului de ființe umane în țările de origine a traficului;

- **elaborarea recomandărilor privind identificarea victimelor traficului de ființe umane pentru specialiștii organizațiilor neguvernamentale;**
- **alte recomandări¹.**

Rezultatele cercetării ne-au făcut să conștientizăm necesitatea elaborării unor recomandări privind identificarea prezumatelor victime ale traficului de ființe umane, **bazate pe legislația națională**. În ultimii ani, Parlamentul Republicii Moldova nu numai că a ratificat principalele acte ale dreptului internațional în sfera combaterii traficului de ființe umane, dar și a adoptat o lege specială în acest domeniu. O acțiune importantă în dezvoltarea sistemului de drept național în sfera combaterii traficului de ființe umane a constituit-o sinteza aplicării practicii legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii, înlăpuită prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 22 noiembrie 2004. De-aceea prezentele recomandări au fost elaborate în conformitate cu următoarele acte normative:

- Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, ratificat prin Legea Republicii Moldova nr. 17-XV din 17 februarie 2005. (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 36-38, art. 126*);
- Convenția Consiliului Europei privind măsurile contra traficului de ființe umane, semnată la Varșovia în 16 mai 2005 și ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 67-XVI din 30 martie 2006 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 66-69, art. 277*);
- Legea Republicii Moldova nr. 241-XVI din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 164-167, art. 812*);

¹ De o informație mai detaliată despre studiul dat și recomandările elaborate în scopul organizării eficiente a identificării victimelor traficului de ființe umane puteți lua cunoștință accesând <http://www.lastrada.md/publicatii> (a se vedea publicația „La Strada EXPRESS”, ediția nr. 2 „Identificarea victimelor traficului de ființe umane”, martie 2006).

- Codul penal al Republicii Moldova adoptat prin Legea nr. 985–XV din 18 aprilie 2002 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129, art. 1012*);
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr. 37 din 22.11.2004 (*Buletinul Curții Supreme de Justiție, nr. 8, 2005*).

Rezultatele cercetării noastre ne-au sugerat de asemenea concluzia principală despre necesitatea elaborării unor recomandări generale privind identificarea prezumatelor victime ale traficului de ființe umane, predestinate tuturor specialiștilor din structurile guvernamentale și neguvernamentale, care, prin genul lor de activitate, se află în contact cu victimele traficului de ființe umane. Firește, un asemenea document nu poate fi întocmit de o singură organizație oarecare, la elaborarea lui trebuie să participe specialiști din diverse structuri. Numai în cazul unei astfel de abordări se poate lua în considerație experiența acumulată și opiniile tuturor participanților la combaterea traficului de ființe umane din republica noastră. Sperăm ca aceste recomandări pentru organizațiile neguvernamentale să constituie primul pas în elaborarea unui asemenea document comun.

1

Importanța descoperirii (identificării) victimelor traficului de ființe umane

Descoperirea (identificarea) victimelor traficului de ființe umane are o importanță deosebită pentru protecția dreptului omului, victimă a traficului, deoarece identificarea este destinată, înainte de toate, să asigure accesul persoanelor traficate la asistența necesară din partea societății.

Potrivit dreptului internațional și Legii Republicii Moldova nr. 241-XVI privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane din 20 octombrie 2005, persoana care a suferit de pe urma traficului de ființe umane beneficiază de anumite drepturi, și anume de acces garantat la un pachet minimal de servicii sociale gratuite (servicii medicale, acordarea unui spațiu pentru trai, de asistență psihologică, juridică și alte servicii).

Despre importanța și necesitatea identificării victimelor traficului de ființe umane indică multe acte ale dreptului internațional referitoare la traficul de persoane. De exemplu, în actul ONU, care stabilește principiile recomandate și reglementările călăuzitoare cu privire la drepturile omului și traficul de ființe umane, se precizează: „*Incapacitatea de a identifica corect persoana, ce a devenit obiect al traficului de persoane, mai degrabă o determină să renunțe ulterior la exercitarea drepturilor sale. De aceea statele sunt datoare ca această identificare*

să fie posibilă și să se realizeze². De aceea Primul plan de acțiuni al Uniunii Europene în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, adoptat de Consiliul Europei în decembrie 2005 include diverse măsuri de dezvoltare a abilităților specialiștilor în identificarea victimelor traficului (seminare și alte forme de schimb a experienței înaintate de lucru)³.

Despre importanța identificării victimelor traficului se atestă și în alte cercetări. Conform estimărilor experților internaționali, circa 65% din victimele traficului nu pot fi identificate⁴. Acest lucru se întâmplă din diferite motive. De exemplu, persoanele traficate, aflate pe teritoriul unui stat străin, adesea se tem de răspundere pentru încălcarea legislației țării respective privind reglementările șederii cetățenilor străini, încălcare la care au fost nevoite să recurgă ca să obțină un loc de lucru. În afară de aceasta, ele nu au încredere în reprezentanții structurilor oficiale, nu-și cunosc drepturile și oportunitățile de a beneficia de ajutorul necesar. Adesea trauma psihologică pe care au suferit-o este pentru persoanele traficate o piedică în a aprecia adecvat cele ce i s-au întâmplat și a întreprinde ulterior pași corecți ș.a.m.d. Lucru care escaladează în alte consecințe – ele sunt considerate doar ca niște lucrători migranți nelegali. Ele sunt tratate nu ca victime, ci ca niște infractori, aplicându-se măsurile corespunzătoare – ele sunt supuse reținerii administrative, amenziilor și deportărilor. Peste necazurile și traumele la care au fost supuse în timpul exploatării se suprapun noi suferințe în urma contactului cu reprezentanții organelor de drept.

Indiferent de țara în care se află, de regulă, victimele traficului de ființe umane au frică de răzbunarea traficantilor, care se poate abate nu numai asupra lor, dar și asupra membrilor familiei lor. Persoanele care au fost supuse exploatării sexuale se tem să facă public acest fapt pentru a nu fi supuse ele însele stigmatizării din partea societății. Mulți dintre cei care au avut de suferit nu mai cred în triumful dreptății și nu văd rostul adresării către structurile oficiale. În consecință, persoanele traficate neidentificate rămân în afara asistenței și protecției

² Principii recomandate cu privire la drepturile omului și traficul de ființe umane. Raportul prezentat de către Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului către Consiliul Economic și Social. Linia directoare nr. 2. Documentul ONU: E/2002/68/Add. 1, 20 mai 2002.

³ EU plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings. (2005/C 311/01).

⁴ Barbara Limanowska. Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe. UNICEF, UNOCHR, OCSE/ ODIHR, Belgrad 2002, p. 142.

necesare, lor le este foarte greu să revină de sine stătător la o viață normală, adică să-și găsească propriul loc între cei apropiați sau în societate în general.

Experiența Centrului Internațional „La Strada” de acordare a asistenței persoanelor ne demonstrează că unii oameni, care se adresează organizației noastre pentru prima dată după ajutor, anterior au mai fost captivi ai situației de trafic, devenind victime repetat. Ceea ce ne face să tragem concluzia că victimele, chiar dacă și reușesc să se elibereze de controlul criminalilor, ele adesea nimeresc din nou în rețelele acestora dată fiind situația lor disperată. Altfel zis, **identificarea victimelor traficului de ființe umane este necesară în primul rând pentru protecția drepturilor victimelor în scopul reintegrării lor ulterioare cu succes.**

Dar identificarea victimelor traficului de ființe umane are o importanță deosebită și pentru societate. Dacă persoanele traficate nu doresc să depună mărturie, criminalii care se căpățuiesc cu sume mari de pe urma comerțului cu sclavi, rămân nepedepsiți, comit alte infracțiuni, apar noi și noi victime ale traficului de ființe umane. Astfel, cazurile neidentificate de trafic generează escaladarea acestei probleme în societate. De unde și concluzia că **identificarea la timp a victimelor traficului este o măsură de contracarare a extinderii fenomenului trafic de ființe umane, prin urmare este necesară pentru protecția intereselor întregii societăți.**

Mai mulți experți internaționali consideră că pentru a obține succese relevante în contracararea traficului de ființe umane, e necesar a întreprinde măsuri în vederea sporirii considerabile a numărului de cazuri cu trafic de ființe umane identificate. Actualmente acest lucru este recunoscut drept o sarcină primordială a întregului sistem de contracarare a traficului. Soluționarea acestei sarcini actuale depinde, în primul rând, de asigurarea unor garanții de securitate persoanelor care depun mărturie contra traficanților, precum și crearea altor condiții necesare pentru aceste persoane, care le-ar stimula să adopte o decizie fermă de colaborare cu organele de drept.

Definiția identificării (descoperirii) victimelor traficului de ființe umane. Scopurile identificării și modul de abordare în realizarea ei

Deși importanța identificării victimelor traficului de ființe umane este unanim recunoscută pentru sistemul de contracarare a fenomenului în ansamblu, până în prezent nu există o definiție a acesteia, oficial acceptată la nivel internațional. Legea Republicii Moldova nr. 241-XVI cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane din 20 octombrie 2005 stabilește: „identificare a victimelor traficului de ființe umane – proces de verificare a persoanelor care se prezumă a fi victime ale traficului de ființe umane” (articolul 2). Această definiție este prea scurtă și insuficient de precisă. Este greu de înțeles din această definiție ce înseamnă identificarea victimelor traficului și care sunt scopurile ei.

De obicei, prin identificarea victimelor traficului de ființe umane, specialiștii în problematica dată înțeleg următoarele:

- **măsuri îndreptate spre descoperirea sau recunoașterea victimelor prezumate** în mediul care alimentează traficul de ființe umane – migranți ilegali, prostituate etc.;
- **analiza informației despre presupusa victimă a traficului de ființe umane, care generează concluzia că persoana dată a suferit de pe urma infracțiunii trafic de ființe umane și are nevoie de protecție și asistență specială.**

Din contextul utilizării termenului **descoperirea (identificarea) victimelor traficului** în diverse acte ale dreptului internațional și în literatura de specialitate rezultă că **identificarea victimelor traficului de ființe umane reprezintă un complex de acțiuni, în procesul cărora specialistul, în baza datelor obținute de la prezumata victimă ori de la persoane fizice sau juridice, ce dețin informații despre acțiuni ilicite comise în raport cu victime dată, efectuează analiza datelor obținute, compară indicii infracțiunii comise cu elementele definiției trafic de ființe umane și trage concluzia că persoana respectivă este victimă a traficului de ființe umane. Identificarea victimelor este axată pe asigurarea accesului la pachetul minim necesar de asistență gratuită, volumul căruia este stabilit conform legislației în vigoare.**

Un moment foarte important este faptul că **accesul la asistență nu trebuie să fie condiționat de acordul persoanei traficate de a colabora cu organele de drept.** Or, adresarea către organele de drept est un drept, și nu o obligație a victimei. Desigur, răspunsul cel mai corect la întrebarea dacă într-adevăr a avut loc o infracțiune penală în raport cu persoana concretă, numită trafic de ființe umane, este această persoană cu adevărat o victimă a traficului, îl poate da numai instanța de judecată, în temeiul rezultatelor oficiale ale anchetării infracțiunii penale comise. Însă ancheta și procedura de judecată poate dura altele și un an, ba chiar doi, iar asistența trebuie acordată neîntârziat, de cele mai dese ori victima aflându-se într-o stare psihică și fizică departe de a fi satisfăcătoare.

În plus, există și o dependență inversă. Uneori de acordarea acestei asistențe depinde însăși desfășurarea anchetei penale. Starea psihică și fizică a victimei traficului, după ce a beneficiat de asistența necesară, se normalizează. Primind ajutor, persoanele traficate încep să fie mai încrezătoare în colaboratorii organelor de drept, relatează mult mai sincer despre ceea ce li s-a întâmplat cu adevărat. Comportamentul lor, ca martori în procesul penal, devine mult mai stabil. În felul acesta, orientarea eforturilor de identificare a victimelor traficului de ființe umane spre asigurarea accesului la asistență și protecție are menirea să asigure nu numai ocrotirea drepturilor omului ale victimei, dar și succesul întregului sistem de contracarare a traficului de ființe umane. Noile strategii europene de contracarare a fenomenului dat se edifică anume pe acest mod de abordare a problemei – **armonizarea intereselor victimei traficului și ale societății în persecutarea celor vinovați de comiterea unor asemenea infracțiuni.**

Se cuvine de asemenea să precizăm, că uneori prin identificare se subînțelege și acordarea unui statut oficial de victimă persoanei traficate pentru a-i asigura accesul la asistență gratuită și alte privilegii. În opinia noastră, procedurile birocratice împovărătoare nu trebuie să fie utilizate în scopul asigurării accesului persoanelor traficate la pachetul minimal de asistență gratuită. Identificarea nu trebuie să se transforme într-o modalitate de înregistrare de stat a victimelor traficului de ființe umane. În plus, victimele trebuie să dispună de dreptul de a alege la ce organizații anume să se adreseze pentru ajutor. Desigur, dacă victima identificată este amenințată cu deportarea din țara în care se află și este necesară neapărat legalizarea statutului ei de ședere în țara respectivă, în acest caz ea nu va putea evita recunoașterea oficială de către stat a drepturilor ei de victimă a traficului de ființe umane, dar și acesta va fi deja un proces de post-identificare (acordarea asistenței specifice deja unei victime identificate).

Considerăm important a remarca de asemenea că standardele internaționale de lucru cu persoanele traficate recomandă ca **identificarea victimelor traficului de ființe umane, ca și celelalte măsuri de contracarare a traficului, să se constituie în baza următoarelor abordări:**

a) ***Prioritatea drepturilor omului ale victimei traficului de ființe umane.***

Problema respectării drepturilor omului ale victimelor traficului trebuie să devină obiectul unei preocupări aparte nu numai pentru reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, dar și a tuturor participanților la identificarea victimelor traficului de ființe umane. „Drepturile omului ale victimelor traficului de ființe umane trebuie să se afle în centrul tuturor eforturilor, orientate spre prevenirea traficului de persoane și combaterea lui, spre protecția, asistența și acordarea despăgubirilor victimelor traficului ființe umane”⁵.

b) ***Răspunderea statului.***

Principala răspundere pentru organizarea, coordonarea corectă, asigurarea cu acte normative a acestui proces etc. trebuie să și-o asume statul. Numai în felul acesta poate fi asigurată durabilitatea succeselor.

⁵ “National Referral Mechanisms. Joining efforts to protect the rights of trafficked persons”. A Practical Handbook. OSCE/ODIHR, Warsaw, 2004, p. 23.

c) **Participarea societății civile.**

Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale trebuie să ia parte activă atât la identificarea victimelor traficului de ființe umane, cât și în toate acțiunile ce țin de crearea bazei normative a procesului dat, coordonarea acțiunilor etc.

d) **Abordarea interdisciplinară și intersectorială.**

Specificul infracțiunii trafic de ființe umane este de așa natură, încât pentru identificarea eficientă a persoanelor traficate este necesară participarea specialiștilor de profil diferit și din diverse departamente.

e) **Colaborarea cu alte țări.**

Chiar dacă legislația Republicii Moldova recunoaște și existența traficului de ființe umane intern, în prezent prevalează criminalitatea transnațională în sfera dată. Soluționarea eficientă a problemelor ce țin de identificarea victimelor unor asemenea infracțiuni reclamă o colaborare și cu alte țări.

III

Identificarea persoanelor traficate ca element al sistemului de contracarare a traficului de ființe umane

Petru a înțelege mai bine ce înseamnă identificarea victimelor traficului de ființe umane, vom încerca să stabilim locul acestui proces în sistemul contracarării fenomenului. Se cuvine să precizăm că în sursele literaturii de specialitate, consacrate problematicii traficului de ființe umane, mai des sunt evidențiate trei direcții principale în organizarea contracarării acestui flagel:

- 1) prevenirea traficului de ființe umane;
- 2) protecția și asistența victimelor;
- 3) persecutarea infractorilor.

Clasificare, supranumită deseori concepția celor „trei P”, întrucât toate trei direcții încep cu litera „p”. Cu tot caracterul ei original, această clasificare este destul de convențională, dat fiind că cele trei direcții se află într-o strânsă interdependență. De exemplu, persecutarea penală reușită a traficantilor servește ca o măsură eficientă de prevenire a altor crime ș.a.m.d.

Așadar, chiar dacă e să pornim de la această clasificare și să încercăm să determinăm locul procesului de identificare a victimelor în sistemul dat, atunci, în opinia noastră, **ar fi corect să atribuim identificarea la protecția și asistența persoanelor traficate**. Vorba e că, potrivit standardelor internaționale de

lucru cu victimele traficului de ființe umane, identificarea trebuie să deschidă accesul la asistența imediată a victimelor. Și acest lucru nu trebuie să depindă de faptul cine a venit primul în contact cu potențiala victimă a traficului și realizează interviul asupra celor întâmplate: colaboratorul poliției, a cărui sarcină principală este persecutarea penală a infractorilor sau lucrătorul organizației nonguvernamentale specializate, a cărui sarcină de bază este acordarea asistenței necesare persoanei victimizate.

Aceași opinie față de locul identificării victimelor traficului în sistemul contracării traficului o împărtășesc și autorii Ghidului practic al OSCE/ODIHR privind crearea Mecanismului Național de Referire a victimelor traficului de ființe umane: „Uneori este nevoie de câteva săptămâni sau luni ca victima traficului să depășească sindromul posttraumatic și să poată vorbi pur și simplu. Iată de ce concepția, descrisă în publicația dată, abordează procesul identificării ca parte a programului de protecție și asistență”⁶. Această opinie este expusă și în Ghidul regional „Cele mai Bune Îndrumări Practice Regionale pentru Dezvoltarea și Implementarea Cuprinzătoare a Reacției Naționale de Combatere a Traficului”, editat de Centrul Internațional de Dezvoltare a Politicilor Migraționiste (ICMPD, Viena)⁷.

Acest lucru este foarte important pentru edificarea concepției identificării victimelor traficului de ființe umane. Vorba e că atunci când identificarea victimelor este înfăptuită de un colaborator al organelor de drept, uneori e complicat a separa procesul identificării de procesul persecutării persoanelor vinovate, care de fapt se atribuie altei direcții de combatere a traficului de ființe umane.

⁶ “National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons” A Practical Handbook. OSCE/ODIHR, Warsaw, 2004, p.17.

⁷ „Cele mai Bune Îndrumări Practice Regionale pentru Dezvoltarea și Implementarea Cuprinzătoare a Reacției Naționale de Combatere a Traficului”. International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), Viena, 2005, pag. 46.

IV

Definiția infracțiunii trafic de ființe umane

Pentru identificarea victimelor traficului de ființe umane se recurge la definiția infracțiunii de trafic de ființe umane, dat fiind că ea include semnele acestei infracțiuni. Totodată, este important a ne ghida atât de actele normative internaționale, ratificate de Parlamentul Republicii Moldova, cât normele dreptului național.

Prima și principala definiție a traficului de ființe umane, acceptată la nivel internațional, se conține în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate (2000), cunoscut specialiștilor și ca Protocolul de la Palermo:

- a) **„Trafic de persoane”** înseamnă recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scopul exploatării. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe;

- b) Consimțământul unei victime a traficului de persoane privind exploatarea intenționată definită în aliniatul (a) al prezentului articol nu este relevant în cazul în care s-au folosit oricare dintre mijloacele enunțate la aliniatul (a);
- c) Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatarei vor fi considerate „trafic de persoane” chiar dacă aceasta nu implică nici unul din mijloacele prevăzute în aliniatul (a) din prezentul articol;
- d) „Copil” înseamnă orice persoană sub 18 ani”.⁸

Definiția *trafic de ființe umane* s-a încetățenit în următoarele acte normative ale Republicii Moldova:

- Codul penal al Republicii Moldova (Legea nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 – articolele 165 și 206) și
- Legea Republicii Moldova nr. 241-XVI privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane din 20 octombrie 2005 (articolul 2).

Articolul 165. Traficul de ființe umane

- (1) Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane, cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau activități criminale, de prelevare a organelor sau țesuturilor pentru transplantare, săvârșite prin:
- a) amenințarea cu aplicarea sau aplicarea violenței fizice sau psihice nepericuloase pentru viața și sănătatea persoanei, inclusiv prin răpire, prin confiscare a documentelor și prin servitute, în scopul înotarcerii unei datorii a căror mărime nu este stabilită în mod rezonabil;
 - b) înșelăciune;
 - c) abuz de poziție de vulnerabilitate sau abuz de putere, dare sau primire a unor plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane,

⁸ Articolul 3 din Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr. 17-XV din 17 februarie 2005 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 36-38, art. 126).

se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea întreprinderii.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

- a) repetat;
- b) asupra a două sau mai multe persoane;
- c) asupra unei femei gravide;
- d) de două sau mai multe persoane;
- e) de o persoană cu funcție de răspundere sau de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;
- f) cu aplicarea violenței periculoase pentru viață, sănătate fizică sau psihică a persoanei;
- g) prin folosirea torturii, a tratamentelor inumane sau degradante pentru a asigura subordonarea persoanei ori prin folosirea violului, dependenței fizice, a armei, a amenințării cu divulgarea informațiilor confidentiale familiei victimei sau altor persoane, precum și a altor mijloace,

se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 7000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea întreprinderii.

(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2):

- a) săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;
- b) soldate cu vătămarea gravă a integrității corporale sau cu o boală psihică a persoanei, sau cu decesul acesteia ori sinuciderea,

se pedepsesc cu închisoare de la 15 la 25 de ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani sau cu detenție pe viață, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 7000 la 9000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea întreprinderii.

(4) Victima traficului de ființe umane este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu această calitate procesuală.

Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129, art. 1012).

De remarcat că actele normative nominalizate au fost elaborate în scopul implementării prevederilor Protocolului de la Palermo în sistemul de drept național al Republicii Moldova. De-aceia ele repetă completamente elementele definiției traficului de ființe umane din acest Protocol și îl completează în același timp cu unele elemente noi, atestate în această sferă criminală în ultimul timp. Astfel, Codul penal al Republicii Moldova definește ceva mai detaliat decât Protocolul de la Palermo mijloacele de constrângere și scopurile

exploatării. De exemplu, art. 165 CP al RM stabilește următoarele scopuri ale exploatării, care nu se regăsesc în Protocol:

- folosirea victimei în conflicte militare;
- folosirea victimei în activitate criminală;
- prelevarea de țesuturi umane pentru transplantare.

Articolul 206. Traficul de copii

(1) Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, precum și darea sau primirea unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, în scopul:

- a) exploatării sexuale, comerciale și necomerciale, în prostituție sau în industria pornografică;
- b) exploatării prin muncă sau servicii forțate;
- c) exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, inclusiv în cazul adopției ilegale;
- d) folosirii în conflicte armate;
- e) folosirii în activitate criminală;
- f) prelevării organelor sau țesuturilor pentru transplantare;
- g) abandonării în străinătate,

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea întreprinderii.

Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129, art. 1012)

Pentru calificarea infracțiunii ca trafic de ființe umane și identificarea victimelor acestei infracțiuni, colaboratorii organelor de drept din republica noastră recurg la articolul 165 „Traficul de ființe umane” și articolul 206 „Traficul de copii” din Codul penal al Republicii Moldova, deoarece numai aceste norme permit tragerea la răspundere vinovaților. În plus, organele de drept mai recurg la normele din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr. 37 din 22.11.2004.

Articolul 2. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, se utilizează următoarele noțiuni principale:

1) *trafic de ființe umane* - recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței ori a unor alte mijloace de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării acesteia...

Legea nr. 241-XVI din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 164-167, art. 812).

Colaboratorii ONG-urilor specializate sunt mai liberi în alegerea definiției pentru identificarea persoanelor ce au suferit de pe urma traficului de ființe umane. Scopul lor principal trebuie să fie asigurarea accesului la asistența necesară pentru toate persoanele victimizate. Ei trebuie să reacționeze flexibil la provocările practicii și să aplice una dintre cele mai ample definiții existente ale traficului de ființe umane, care reflectă cât mai plenar toate nuanțele infracțiunii date. Astfel, ONG-urile din Republica Moldova pot recurge la definiția trafic de ființe umane din normele dreptului național, deoarece această definiție definește mai larg infracțiunea trafic de ființe umane, precum și la recomandările privind problematica traficului din diverse publicații.

Se cuvine să nu uităm de asemenea de noile tendințe în evoluția acestei infracțiuni. Dacă lucrătorul unui ONG s-a confruntat în practică cu oarecare elemente sau indicii noi ale traficului, care nu sunt în general descrise nici în dreptul național, nici în cel internațional, ba nici chiar în literatura de specialitate, dar prin caracterul lor ele ar trebui atribuite la traficul de ființe umane, el urmează să asigure persoanei victimizate acces la asistența necesară.

Este important să remarcăm că e necesar ca multe dintre elementele examinate din definiția trafic de ființe umane să fie și ele definite. Pentru a identifica corect cazurile de trafic cu ființe umane, în practică trebuie să cunoaște ce înseamnă „răpire”, „înșelăciune”, „abuz de putere”, „situație de vulnerabilitate”, „muncă forțată”, „sclavie”, „exploatare”, „abuz de situație de vulnerabilitate” etc. Multe răspunsuri la aceste întrebări se regăsesc în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 37 din 22.11.2004. Definirea corectă a fiecărui element al traficului de ființe umane permite crearea unui sistem de indicii, ce caracterizează fiecare element și infracțiunea trafic de ființe umane în ansamblu, ceea ce, la rândul său, permite elaborarea unui set de recomandări practice privind descoperirea cazurilor de trafic cu ființe umane.

V

Elementele infracțiunii trafic de ființe umane

Traficul de ființe umane reprezintă o infracțiune de un conținut alternativ complex, ce include multe elemente pe care, în situații reale, le întâlnim în diferite combinații. Este obișnuit a diviza definiția *trafic de ființe umane* în trei **grupe de elemente de bază**:

- A) **Acțiuni criminale** – recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane;
- B) **Mijloacele folosite** – amenințarea cu forța sau folosirea forței sau altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situația de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane;
- C) **Scopurile** – exploatarea, care include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe.

După cum urmează din punctul (c) al articolului 3 al Protocolului de la Palermo, **grupa a doua de elemente «mijloacele» nu sunt relevante la stabilirea răspunderii pentru infracțiunea trafic de copii**. În general, mijloacele folosite

de criminal constituie una din cele mai importante grupe de elemente ale infracțiunii trafic de ființe umane. Excepția privind traficul de copii se explică prin faptul că, în definitiv, copiii pot fi ușor influențați, experiența lor de viață nu le permite să conștientizeze toate consecințele deciziilor pe care ei le iau, ei pot fi lesne manipulați. Adică se consideră că dacă un copil a nimerit în situația traficului de copii, acest lucru apriori este o consecință a influenței criminale asupra acestui copil și, prin urmare, în asemenea caz nu este nevoie de a proba această influență.

După cum am mai precizat, cazurile reale de trafic includ doar unele elemente din cele cuprinse în definiția trafic de ființe umane din Protocolul de la Palermo. Ce combinație de elemente poate fi atribuită infracțiunii trafic de ființe umane?

Pentru a afla răspunsul la această întrebare, ne vom referi la „Ghidul legislativ cu privire la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate”. Conform punctului 33, partea II, din acest ghid, „*Responsabilitatea de bază rezidă în faptul de a introduce răspunderea penală pentru traficul de ființe umane ca pentru ansamblul elementelor componente, și nu pentru fiecare element separat. În acest fel, orice acțiune care cuprinde în sine oricare din acțiunile menționate și modalitățile de acționare și se realizează în oricare din scopurile expuse, trebuie să fie persecutată ca trafic de ființe umane. Elementele separate ca răpirea persoanei sau exploatarea în prostituție nu trebuie să fie urmărite în baza Protocolului, deși, în cazuri aparte, incriminarea răspunderii penale suplimentare poate contribui la atingerea scopului, și statele-participante pot introduce sau păstra această formă a răspunderii penale, dacă ele doresc*”⁹.

Așadar, **infracțiunea trafic de ființe umane** reprezintă **o combinație** a oricăror dintre **acțiunile criminale (A)**, descrise mai sus, a oricăror dintre **mijloacele de influențare (B)** și a oricăror dintre **scopurile exploatării (C)**.

În practică uneori se iscă întrebarea: persoana victimizată este oare o victimă a traficului de ființe umane dacă ea a consimțit să fie exploatată? În noiembrie 2004 Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova a generalizat practica aplicării legislației în cauzele privind traficul de ființe umane și traficul de

⁹ Legislative Guides for the implementation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto. See: http://www.unodc.org/pdf/crime/legislative_guides/Russian%20Legislative%20guides_Full%20version.pdf

copii și a adoptat o hotărâre în chestiunea dată. În particular, Plenul a explicat: „La încadrarea juridică a acțiunilor făptuitorului în baza art. 165 și art. 206 Cod penal nu se ia în considerație consimțământul victimei de a fi recrutată, transportată, transferată, adăpostită sau primită, chiar dacă aceasta era informată în privința scopurilor în care va fi folosită, precum și despre mijloacele utilizate în trafic”¹⁰. Legea Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (articolul 2) de asemenea stipulează că nici consimțământul victimei traficului de ființe umane la exploatare intenționată nu este relevant atunci când se aplică anumite mijloace de constrângere.

Vom preciza de asemenea că infracțiunea trafic de ființe umane poate fi descoperită la etapa inițială – faza recrutării sau transportării, înainte ca persoana să fie supusă exploatare. În acest caz este suficientă chiar și intenția exploatare, ca infracțiunea respectivă să fie calificată ca trafic de ființe umane.

¹⁰ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr. 37 din 22.11.2004. (*Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr. 8, pag. 24, pct. 1.*)

VI

Sistemul de indici (semne) pentru identificarea victimelor traficului

Pentru identificarea victimelor traficului de ființe umane sunt utilizate o serie de semne (indici). După cum s-a mai precizat, efectuând identificarea persoanei traficate, specialistul trebuie să compare indicii infracțiunii comise cu indicii care caracterizează elementele definiției trafic de ființe umane. De exemplu, este necesar a clarifica dacă a avut loc într-adevăr recrutarea, transportarea sau alte acțiuni criminale în raport cu persoana victimizată, ea a fost cu adevărat supusă unui oarecare tip de exploatare ș.a.m.d. Acest lucru ne va permite să concluzionăm dacă persoana în cauză este într-adevăr victima traficului de ființe umane. Acești indici îi vom numi în continuare **semne directe ale traficului de ființe umane**.

Însă în practică se poate întâmpla și altă situație, când specialistul care urmează să identifice victima traficului, nu poate obține dintr-odată suficientă informație despre indicii infracțiunii comise, ca să fie sigur că persoana respectivă este într-adevăr o victimă a traficului de ființe umane. Acest lucru se poate întâmpla din diferite motive, bunăoară, când prezumata victimă nu dorește sau nu poate să spună tot adevărul, fiindcă se teme sau starea ei psihică nu-i permite. Uneori informația parvine nu de la persoana traficată însăși, ci de la rude sau cunoscuți, care nu dispun de toată informația. În acest caz un specialist cu experiență trebuie să poată utiliza unele **semne indirecte ale traficului de ființe umane**, bazate pe datele unor cercetări și pe experiența lui personală, în particular pe cunoașterea profilului social și psihologic al victimei traficului de ființe umane, raportat la media statistică, cunoașterea ambianței și

mediului în care s-a aflat potențiala victimă și a altor circumstanțe referitoare la personalitatea pătimitului și viața lui.

Astfel, toate semnele după care poate fi identificată victima traficului de ființe umane pot fi divizate convențional în două grupe:

- 1) **semne directe** pentru identificarea victimelor traficului, care corespund (confirmă) unor anumite elemente ale definiției trafic de ființe umane;
- 2) **semne indirecte** pentru identificarea victimelor traficului, bazate pe datele practicii și ale cercetărilor sociologice asupra cazurilor reale de trafic de ființe umane (profilul social și psihologic al victimei, raportat la media statistică, metoda de organizare a ieșirii peste hotare, circumstanțele și mediul, în care se afla victima prezumată etc.).

Așadar, în practică de multe ori, din diferite motive, nu izbutim să obținem de îndată o informație deplină despre semnele directe ale infracțiunii trafic de ființe umane comise, ca o combinație de acțiuni criminale, mijloace de constrângere și scopuri de exploatare. În asemenea cazuri identificarea va constitui un proces îndelung și va fi realizat în câteva etape.

În etapa inițială sau prealabilă specialiștii cu experiență pot utiliza în scopul identificării victimelor traficului de ființe umane nu doar semnele directe, dar și **semne indirecte** ale traficului de ființe umane. În acest caz va fi identificată presupusa sau **prezumata victimă a traficului de ființe umane**.

Conform standardelor internaționale, prezumatele victime ale traficului de ființe umane „trebuie să fie încadrate în programele de combatere a traficului de ființe umane și să beneficieze de servicii speciale acordate acestor persoane”¹¹. Desigur, acesta nu va fi un set complet de servicii, prevăzut de legislație în scopul reintegrării persoanei care a suferit de pe urma traficului. **Victimei prezumate** a traficului i se va oferi un pachet minimal de servicii spre a-și acoperi nevoile urgente, așa încât starea fizică și psihică a persoanei victimizate să se amelioreze, ca ea să-și recapete încrederea în cei din preajmă și să fie în stare a relata mai detaliat despre ceea ce i s-a întâmplat. Când starea prezumatei victime a traficului se va normaliza întrucâtva, va trebui să întreprindem măsuri pentru acumularea de noi date referitoare la semnele directe, de care am mai avea nevoie pentru identificarea definitivă a cazului de trafic cu ființe umane.

¹¹ «National Referral Mechanisms. Joining efforts to protect the rights of trafficked persons». A Practical Handbook. OSCE/ODIHR, Warsaw, 2004, p.17.

Astfel, procesul identificării victimelor traficului poate fi divizat în **identificarea prealabilă și definitivă**. La etapa prealabilă se identifică, atât conform semnelor directe, cât și celor indirecte, **prezumele victime ale traficului de ființe umane**, cărora li se va asigura acces la un pachet minimal de servicii gratuite. Etapa prealabilă de identificare presupune în mod obligatoriu întreprinderea unor măsuri privind identificarea definitivă a persoanei victimizate în baza utilizării numai a semnelor directe ale traficului. Numai după identificarea definitivă persoana pătimită poate avea acces la un pachet complet de servicii speciale, care să asigure o reintegrare completă victimei traficului de ființe umane.

1) **Semnele directe ale traficului de ființe umane**

Pentru a stabili întregul șir de semne directe ale traficului de ființe umane e necesar să analizăm nu numai definiția trafic de ființe umane, dar și definițiile tuturor elementelor posibile ale acestei infracțiuni. Scopul acestei analize este de a obține o descriere detaliată a fiecărui element, care, în totalitatea lor, vor constitui un sistem de indici, potrivit cărora va fi posibil a identifica, în practică, victima traficului de ființe umane.

Întrucât Protocolul de la Palermo nu conține definițiile tuturor elementelor, cuprinse în definiția trafic de ființe umane, procedând la această analiză, noi ne vom referi, în primul rând, la următoarele documente:

- Ghid pentru actele normative privind implementarea Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și protocoalele adiționale acesteia, Biroul Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și a Criminalității, New York, 2004;
- Ghid pentru organele legislative și de drept „Traficul de ființe umane și exploatarea muncii forțate”, Organizația Internațională a Muncii, Geneva 2005;
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr. 37 din 22.11.2004 (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr. 8, pag. 24).

În plus, vom recurge și la experiența de activitate practică a Centrului Internațional „La Strada” privind identificarea victimelor traficului de ființe umane.

Analiza semnelor directe o vom efectua conform celor trei grupe de elemente (A – acțiunile, B – mijloacele de constrângere și C – scopurile exploataării).

După cum am mai menționat, pentru incriminarea infracțiunilor privind traficul de copii, grupa de semne B – mijloacele de constrângere – nu este relevantă. Se consideră că acțiunile criminale față de copii s-au înfăptuit întotdeauna făcând uz de mijloace de constrângere ilicite. Pe când analiza grupei de elemente C – scopurile exploataării – este imposibilă fără a recurge la tema mijloacelor de constrângere ilicite, înainte de toate pentru că însăși definiția exploatare, ca o constrângere ilegală a persoanei de a presta munci sau servicii, presupune de asemenea aplicarea unor mijloace de constrângere ilicite. În plus, făcând abstracție de această grupă de semne în procesul de analiză a elementelor cazului presupus, riscăm să denaturăm tabloul real al infracțiunii. De aceea vom analiza, element cu element, toate cele trei grupe de semne.

Pentru comoditatea utilizatorilor, vom prezenta rezultatele analizei semnelor directe ale traficului de ființe umane în formulă de tabel.

Tabelul 1. Semnele directe și elementele infracțiunii trafic de ființe umane

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilite de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
A) ACȚIUNI CRIMINALE		
Recrutarea	Recrutarea presupune atragerea persoanelor în situație de trafic prin selectarea ei. În cazul recrutării nu contează circumstanțele în care a fost înfăptuită: în locuri de odihnă, prin intermediul rețelelor nedeterminate, prin oferte de studii sau locuri de muncă, prin încheierea unor căsătorii fictive etc.	Recrutarea înseamnă acțiuni îndreptate spre încheierea unui acord ale părților cu privire la faptul că una dintre părți își asumă obligația de a îndeplini anumite sarcini în anumite condiții (contra unei anumite plăți, într-un loc anumit etc.), iar cealaltă parte își asumă obligația de a achita pentru aceasta anumită plată și a presta alte servicii (ajutor în organizarea deplasării spre locul de lucru ș.a.). Recrutarea poate avea loc în țara de origine, tranzit sau destinație. Recrutarea poate fi făcută atât de persoane fizice (bărbați, femei, cupluri familiale), cât și de persoane juridice (diverse agenții legale și ilegale de plasare în câmpul muncii, de turism etc.).

SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE		
	Stabile de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Transportarea	Prin <i>transportare</i> se înțelege deplasarea persoanei dintr-un loc în altul pe teritoriul unui stat sau peste hotare, pe jos sau prin utilizarea diferitelor mijloace de transport.	Transportarea/cărușia poate fi înfăptuită: a) într-o altă localitate pe teritoriul țării, în afara locului de trai permanent al victimei (trafic intern de ființe umane) sau peste hotarele țării (trafic transnațional de ființe umane); b) atât prin utilizarea mijloacelor de transport (automobil, avion, luntre etc.), cât și fără utilizarea acestora (pe jos, traversând regiuni greu accesibile); c) atât de către un grup criminal, cât și de către companii de transport (sunt necesare semne suplimentare, pentru a deosebi activitatea pur comercială de servicii transport de elementele traficului de ființe umane).
Transferul	<i>Transferul persoanei</i> reprezintă transmiterea victimei unei alte persoane prin vânzare-cumpărare, schimb, arendă, transmiterea în contul unei datorii, dăruire sau prin alte tipuri de tranzații cu sau fără răscumpărare.	Din povestirile victimei rezultă că ea a devenit obiectul unui acord de răscumpărare, de regulă înfăptuite cu bunuri materiale. Stăpânul precedent a transmis-o ca pe un lucru noului stăpân în scopul unor beneficii financiare. Transferul poate avea loc nu numai în țara de destinație, ci și în țările de tranzit.
Adăpostirea	<i>Adăpostirea victimei</i> – reprezintă plasarea victimei într-un loc ascuns pentru a nu fi descoperită de reprezentanții organelor de stat sau de o altă persoană terță, capabilă să denunțe traficanții.	Adăpostirea victimei are loc în altă localitate, în afara locului permanent de trai. Acest loc poate fi un hotel, local de recepție sau apartament. Victimele traficului de ființe umane sunt adăpostite de regulă pentru a evita contactul cu alte persoane, oficiale sau neoficiale. Adăpostirea este foarte greu a fi probată, deoarece ea ține mai mult de asigurarea cu loc de trai decât de constrângere. Prezența și gradul de vinovăție a proprietarului de local depinde de volumul de informație despre cele întâmplate, pe care el îl deține.
Primirea persoanei	<i>Primirea persoanei</i> înseamnă primirea victimei traficului de către o persoană de la alta, transmisă prin vânzare-cumpărare, schimb, arendă, în contul unei datorii, prin dăruire sau alte tipuri de acorduri cu sau fără răscumpărare.	Din povestirile victimei rezultă că ea a devenit obiectul unei tranzații de răscumpărare, înfăptuite, de regulă, cu bunuri materiale. Noul stăpân a primit-o de la cel precedent în schimbul unor beneficii financiare. Primirea persoanei presupune asigurarea cu loc de muncă sau primirea la lucru.

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilete de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
B) MIJLOACELE FOLOSITE		
Amenințarea cu aplicarea violenței fizice sau psihice	Nu este descrisă în legislație	Amenințarea cu aplicarea violenței presupune avertizarea de a aplica forță în cazul nesupunerii, poate include demonstrarea aplicării violenței față de alte persoane.
Aplicarea violenței fizice nepericuloasă pentru viața și sănătatea persoanei	<i>Violența fizică nepericuloasă pentru viața și sănătatea persoanei</i> rezidă în cauzarea intenționată a leziunilor corporale, care au drept urmare dereglarea nu de scurtă durată a sănătății sau o pierdere neînsemnată, ci o pierdere considerabilă a capacității de muncă sau aplicarea intenționată a loviturilor ori săvârșirea altor acte de violență, care au cauzat o durere fizică, însă în rezultatul căreia a apărut un pericol pentru viața sau sănătatea victimei.	Victima putea fi supusă bătăilor sau altor acțiuni violente (nu i se dădea apă și hrană, nu i-a fost acordată asistența medicală necesară), care i-au pricinuit durere fizică și/sau vătămări corporale. Sunt posibile urme ale aplicării violenței pe corpul persoanei (cicatrice ș.a.), precum și o stare proastă a sănătății.
Răpirea	<i>Răpirea unei persoane</i> presupune acțiuni săvârșite contrar dorinței sau voinței victimei, însoțite de schimbarea locului de reședință ori de aflare temporară în alt loc cu privarea ei de libertate. Capturarea, schimbarea forțată a locului de reședință cu privarea de libertate a victimei constituie procedee obligatorii de comitere a traficului de persoane prin răpire. Răpirea unei persoane presupune existența următoarelor trei etape succesive: a) capturarea victimei; b) deplasarea acesteia de la locul permanent sau provizoriu de trai, de muncă, de odihnă, de tratament etc.); c) reținerea persoanei cu privarea de libertate împotriva voinței sau fără a ține cont de voința acesteia.	Răpirea presupune capturare premeditată, transportarea și reținerea victimei contrar voinței sale.

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilite de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Confiscarea documentelor	<i>Confiscarea documentelor</i> este lipsirea sub orice formă a victimei de actele de identitate, documente de călătorie ș.a. (pașaport, buletin de identitate, permis de ședere etc.).	Documentele, actele de identitate ale victimei pot fi confiscate pe motive diferite, de exemplu, pentru anumite aranjamente, ce țin de imigrare. Ulterior actele pur și simplu nu sunt restituite posesorului, pentru ca acesta să fie înfricoșat și obligat să se supună persoanei la care se află documentele.
Ținerea persoanei în stare de servitute în scopul achitării unei datorii prestabilite nejustificat.	Presupune situația, în care victima este lipsită de libertate, inclusiv libertate de circulație, este ținută în stare de ostatic până la momentul achitării de el sau de o persoană terță a unei datorii legale sau ilegale.	Victima este privată de libertate ori este limitată în a se deplasa într-o zonă restrânsă, ținută în calitate de ostatic până în momentul achitării de către ea sau o terță persoană a unei datorii prestabilite în proporții iraționale (servitute). Se poate prelungi la infinit, pentru că, pe de o parte, munca sau serviciile oferite sunt subestimate, iar pe de altă parte, plata pentru hrană sau chirie este percepută la prețuri atât de exagerate, încât practic este imposibil a restitui datoria. Situația de servitute poate fi stabilită în baza unui acord pentru a crea aparența legalității acestor relații. În realitate, aceste relații sunt ilegale, dat fiind că sunt întemeiate pe înșelăciune, iar condițiile acordului sunt inechitabile.
Aplicarea violenței psihice, nepericuloase pentru viața și sănătatea persoanei	<i>Violența psihică</i> rezidă în amenințarea asupra psihicului persoanei, în urma căreia victima nu-și poate dirija liber propria voință și săvârșește acțiuni la dorința traficantului.	Drept indiciu al aplicării violenței psihice poate fi sindromul posttraumatic – o stare dereglată a cugetului, conștiință confuză, probleme cu memoria, dereglarea somnului

SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE		
	Stabilite de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Înșelăciunea	<p>Înșelăciunea este inducerea în eroare și păgubirea unei persoane prin prezentarea unor fapte mincinoase sau denaturate în scopul săvârșirii traficului de persoane în interese persoanele sau ale unor persoane terțe.</p> <p>Înșelăciunea, ca metodă de săvârșire a infracțiunii, se poate manifesta atât prin acțiuni active, ce rezidă în comunicarea unor informații false despre anumite circumstanțe sau fapte, cât și prin inacțiuni ce rezidă în ascunderea, tăinuirea circumstanțelor sau faptelor reale (de exemplu, promisiuni false pentru un loc de muncă legal, tăinuirea condițiilor adevărate în care victima va fi forțată să muncească etc.).</p>	<p>Neachitarea remunerării promise anterior este însoțită adesea de înșelăciune, ca de exemplu, promisiunea falsă de a achita întreaga sumă la sfârșitul lucrărilor sau la anumită perioadă calendaristică.</p> <p>În afară de înșelăciune, infractorii mai recurg în ultima vreme la <i>manipularea psihologică</i> – un procedeu de convingere, bazat pe înșelarea premeditată. În cazul un ui asemenea mijloc de influențare manipulatorul îi insuflă victimei o iluzie dublă: în primul rând, că realitatea este anume așa cum o descrie el, iar în al doilea rând, că reacția la această realitate depinde de aprecierile victimei. Sunt cunoscute, bunăoară, cazurile în care viitoarele victime ale exploatării sexuale, înainte de a fi supuse acestui tip de exploatare, erau impuse să locuiască câteva luni în aceeași încăpere cu alte victime, care deja s-au împăcat cu situația lor. În felul acesta în conștiința lor își face loc un nou model de comportament. În același timp, lor li se amintește, zilnic și ostentativ, că nu au altă soluție. În rezultatul unei asemenea influențări ele singure ajung să consimtă a fi exploatare, aparent fără a fi impuse.</p> <p>Sau, persoana exploatăată se trezește cu iluzia unor relații echitabile ori iluzia că refuzul de a presta anumite servicii, munci îi va provoca daune serioase ei sau altor persoane. Sunt cunoscute cazuri de aplicare a unor „amenzi” nesăbuite pentru diferite greșeli, adesea inventate. Sau, lucrătorului i se plătește, bunăoară, o remunerare mizeră și i se insuflă permanent că dacă el va rămâne, în viitor va putea câștiga cu mult mai bine, iar dacă pleacă, va pierde totul. În consecință, cel exploatat „de bună voie” muncește în continuare practic pentru mâncare și țigări.</p>

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilitate de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Abuzul de situație de vulnerabilitate	<p><i>Abuzul de situație de vulnerabilitate rezidă în utilizarea de către traficant a situației speciale în care se află o persoană datorită:</i></p> <p>a) situației sociale provocate de nivelul de trai precar;</p> <p>b) situației create de vârstă, o sarcină, boală, infirmitate, deficiență fizică sau mintală, handicap;</p> <p>c) situației sale precare, ce ține de aflarea ilegală în țară, de tranzit sau destinație.</p> <p>Situație de vulnerabilitate poate fi condiționată de asemenea factori ca izolarea victimei, situația ei economică precară, de psihicul ei, probleme de familie sau lipsa de resurse sociale etc.</p>	<p>Abuzarea de situație de vulnerabilitate a victimei constituie un element al traficului de ființe umane. Prin situația de vulnerabilitate trebuie să subînțelegem orice tip de vulnerabilitate: psihică, emoțională, familială, socială sau economică. Se are în vedere totalitatea situațiilor disperate, care îl poate determina pe un om să accepte a fi exploatat, dat fiind faptul că nu are nici o alternativă reală și acceptabilă.</p>
Abuzul de putere	<p><i>Abuzul de putere reprezintă utilizarea în mod exagerat de către un subiect special – persoana cu funcții de răspundere, reprezentând autoritatea publică – a atribuțiilor sale conferite prin lege. În acest caz este necesară o calificare suplimentară conform art. 327 Cod penal.</i></p>	<p>Din relațiile victimei rezultă că acțiunile criminale față de ea au fost comise de o persoană cu funcții de răspundere, care a făcut uz de calitatea de autoritate publică în scopuri personale sau de câpățuire.</p>
Darea sau primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane, care deține controlul asupra altei persoane	<p><i>Darea sau primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra altei persoane este o înțelegere între persoanele în cauză, interesate în obținerea acordului referitor la transmiterea victimei și la folosirea ei în scopuri prevăzute de art. art. 165, 206 CP.</i></p> <p>Persoană care deține controlul asupra altei persoane este individul care, în mod legal sau ilegal, controlează activitatea victimei și utilizează această autoritate în procesul traficului.</p>	<p>Ca persoane care dețin controlul asupra altei persoane, pot fi: părinții, părinții adoptivi, tutorii, curatorii etc.</p>

SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE		
	Stabilele de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Aplicarea violenței, periculoase pentru viață și sănătatea fizică sau psihică a persoanei	<p><i>Prin violența periculoasă pentru viață și sănătatea fizică sau psihică a persoanei se subînțelege: vătămarea intenționată gravă ori medie, prevăzute de art. art. 151 și 152 CP:</i></p> <p>„Vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, care este periculoasă pentru viața ori care a provocat pierderea vederii, auzului, griului sau a unui alt organ ori încetarea funcționării acestuia, o boală psihică sau o altă vătămare a sănătății, însoțită de pierderea stabilă a cel puțin o treime din capacitatea de muncă, ori care a condus la întreruperea sarcinii sau la o desfigurare iremediabilă a feței și/sau a regiunilor adiacente”. (art. 151 CP);</p> <p>„Vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății, care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute la art. 151, dar care a fost urmată fie de dereglarea îndelungată a sănătății, fie de o pierdere considerabilă și stabilă a mai puțin de o treime din capacitatea de muncă”. (art. 152 CP).</p>	Din rândul acțiunilor periculoase, menționate mai sus, fac parte vătămările, care prin însăși natura lor sunt periculoase pentru viața victimei la momentul producerii sau care în evoluția lor obișnuită, fără un tratament corespunzător, pot provoca sau provoacă moartea victimei.
Aplicarea torturii	<p>Termenul <i>tortura</i> ca una din metodele traficului de ființe umane înseamnă orice acțiune, care cauzează persoanei în mod intenționat suferințe puternice atât fizice, cât și psihice sau dureri serioase.</p> <p>Tortura reprezintă cauzarea intenționată a unor suferințe sau dureri fizice sau psihice grave în scopurile specificate mai sus.</p>	Tortura reprezintă o formă premeditată și cu consecințe grave de tratament uman și degradant.

SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE		
	Stabile de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Aplicarea tratamentelor inumane și degradante în scopul supunerii persoanei	<p>Deosebirea dintre tortură și alte tipuri de maltratare se stabilește pornind de la intensitatea durerii cauzate. Gravitatea sau intensitatea durerii cauzate poate fi determinată prin următorii factori: durată; consecințele fizice sau psihice; sexul, vârsta și starea sănătății victimei; procedul și metoda de executare.</p> <p>Violența fizică și psihică, care, prin ansamblul de aplicare persoanei cu o cruzime și duritate deosebită, a pricinuit mari suferințe și dureri, este calificată ca tortură în sensul art. 165 CP (privarea de somn, de hrană și apă, cauterizări cu factori termici, chimici, intimidări, lipsirea persoanei de asistență medicală, de obiecte de igienă ș.a.).</p> <p><i>Tratament inuman</i> constituie un ansamblu de acțiuni, aplicate persoanei în scopul obținerii subordonării ei. Prin tratament inuman se subînțelege orice tratament, altul decât tortura, de natură să provoace intenționat groaznice suferințe fizice ori psihice, ce nu pot fi justificate.</p> <p><i>Tratamentul degradant</i> reprezintă orice tratament, altul decât tortura, care umilește în mod grosolan persoana în fața altora sau o impune să acționeze împotriva voinței și conștiinței sale, sau este de natură să provoace victimei sentimente de teamă, de inferioritate, de îngrijorare, în stare să o înjosească și să-i înfrângă rezistența ei fizică, precum și morală, în scopul subordonării victimei.</p>	<p><i>Tratamentul inuman și degradant</i> reprezintă totalitatea acțiunilor, aplicate unei persoane în scopul subordonării acesteia.</p>

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilită de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Violul	<p>Prin <i>viol</i> în cazul traficului de ființe umane se subînțelege atentarea traficantului asupra relațiilor sociale referitoare la libertatea și inviolabilitatea vieții intime a persoanei, indiferent de sex, în scopul exploatării persoanelor și aceste acțiuni nu necesită calificare juridică suplimentară în baza art. 171 Cod penal.</p> <p>Prin <i>abuz sexual</i> asupra copilului se subînțeleg acțiunile violente cu caracter sexual, constrângerea la acțiuni cu caracter sexual, acțiuni perverse. Asemenea acțiuni nu necesită calificare juridică suplimentară în baza art. art. 172, 173, 175 CP.</p>	Din relatările victimei rezultă că ea a fost supusă violului.
Utilizarea dependenței fizice	<p><i>Dependența fizică</i> înseamnă starea fizică sau psihică, ce rezultă din interacțiunea organismului victimei cu substanțe narcotice sau psihotrope, stare caracteristică prin modificări de comportament și alte reacții, însoțite întotdeauna de necesitatea de a folosi asemenea substanțe în mod continuu sau periodic, pentru a le resimți efectele psihice și, uneori, pentru a evita suferințele.</p>	Traficanții le creează adesea persoanelor exploatate dependența de substanțe narcotice sau psihotrope, ceea ce le este convenabil din două motive. Stimulentele le ajută victimelor să uite de toate pe un timp, să fie într-o dispoziție „bună”, ceea ce, la rândul lor, place clienților – consumatorilor de servicii. În plus, exploatatorului îi este mai lesne să obțină o supunere totală și să manipuleze victima căzută în dependență de substanțe narcotice sau psihotrope.
Aplicarea armei	<p><i>Aplicarea armei</i> rezidă în utilizarea oricărei forme de armă, inclusiv arme de foc, arme albe sau alte forme de arme. Utilizarea altor obiecte în calitate de arme în cadrul traficului de ființe umane nu poate constitui drept temei pentru agravare a răspunderii penale în temeiul alin. (2), art. art. 165 și 206 CP.</p>	Arma este folosită adesea pentru înfricoșării victimelor traficului de ființe umane, întrucât numai demonstrarea armei de regulă paralizază voința omului.

SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE		
	Stabile de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
	Prin aplicarea armei urmează a se subînțelege folosirea acesteia în vederea anihilării victimei sau a persoanelor care au încercat să o elibereze (tragerea de focuri în țintă, aplicarea loviturilor cu armă albă, demonstrarea armei în scopul înfricoșării, aplicarea armei de gâtul victimei, tragerea focului de armă în apropierea imediată a ei ș.a.m.d.).	
Amenințarea cu divulgarea informației confidențiale familiei sau altor persoane	<i>Amenințarea cu divulgarea informației confidențiale rezidă în folosirea unor date confidențiale în scopul intimidării victimei ca un mecanism de control asupra ei (amenințarea cu dezvăluirea informației cu caracter intim familiei acesteia etc.).</i>	Din relatările victimei rezultă că ea a fost amenințată cu divulgarea informației confidențiale.
Aflarea persoanei ca ostatic pentru achitarea unei datorii	<i>Aflarea persoanei ca ostatic pentru achitarea unei datorii presupune situația în care persoana este privată de libertate, inclusiv libertatea de circulație, ținută ca ostatic până când ea sau o terță persoană va achita o datorie fixată legal sau ilegal.</i>	Mijlocul de influențare „aflarea persoanei ca ostatic pentru achitarea unei datorii” este foarte apropiată prin conținut procedeul de mai sus „Ținerea persoanei în stare de servitute în scopul achitării unei datorii prestabilite nejustificat” (vezi pag. ??).
Îngrădirea libertății circulației	Nu este descrisă în legislație	Victima este privată de libertatea circulației sau limitată în a se deplasa doar în perimetrul unei zone restrânse, adesea în scopul evitării contactelor cu alte persoane sau în scopul obținerii unui randament al muncii maximal.
Amenințarea cu predarea către autorități	Nu este descrisă în legislație	Se aplică de regulă ață de migrații ilegali. Semnele coincid cu indicii unei asemenea infracțiuni ca șantajul, dacă amenințările scontează obținerea de profit material.

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilite de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
C) SCOPURILE		
Exploatarea sexuală comercială	<p>Exploatarea este abuzarea unei anumite persoane în scopul obținerii de beneficii.</p> <p>Prin <i>exploatare sexuală</i> se înțelege impunerea persoanei să practice prostituția, să participe la reprezentații pornografice în scopul producerii, distribuirii și punerii în circulație prin diferite căi a materialelor pornografice, cumpărarea, comercializarea sau păstrarea lor, utilizarea altor tipuri de exploatare sexuală sau altor acțiuni cu caracter sexual.</p> <p>Prin <i>exploatare sexuală comercială</i> se subînțelege orice activitate cu profituri, care are drept urmare majorarea activelor materiale ale făptuitorului sau ale altor persoane din contul folosirea abuzive a victimei în prostituție sau industria pornografică.</p>	<p>Exploatarea înseamnă forțarea nelegitimă a persoanei să muncească sau să presteze servicii, când ea, din motive ce nu depind de voința lui, nu poate renunța să presteze aceste munci sau servicii.</p> <p>În cazul exploatării comerciale, exploatorul obține un profit financiar evident. Victima de regulă este controlată de exploatarea și prestează servicii cu caracter sexual fiind forțată sau așteptând remunerație, însă exploatorul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în genere nu-i plătește nimic sau - îi plătește sume foarte neînsemnate sau - operează neargumentat rețineri considerabile din remunerația promisă.
Exploatarea sexuală necomercială	<p>Prin exploatare sexuală necomercială se subînțelege orice activitate, care nu se răsfără direct asupra mărimii patrimoniului făptuitorului sau al altor persoane, exprimându-se în căsnicie (inclusiv poligamie), concubinaj sau alte forme similare de coabitare etc.</p>	<p>Ce exemplu de exploatare necomercială poate servi concubinajul forțat sau căsătoria silită. Totodată, nu se constată tendința de a obține foloase din relațiile formate.</p>

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabile de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Exploatarea prin muncă sau servicii forțate	<p>Exploatarea prin muncă sau servicii forțate constituie:</p> <p>a) determinarea victimei prin constrângere să îndeplinească o muncă pe care ea nu ar îndeplini-o din propria dorință și voință;</p> <p>b) punerea victimei în situația de a presta o muncă la care nu era obligată să o facă;</p> <p>c) ținerea persoanei în servitute pentru achitarea unei datorii;</p> <p>d) obținerea muncii sau a serviciilor prin înșelăciune, constrângere, violență sau amenințare cu violență.</p>	<p>Se cuvine să facem deosebire între munca forțată și cazurile de încălcare a legislației muncii de către angajator. De exemplu, refuzul de a plăti lucrătorului salariul minim stabilit pe țară nu este un indiciu al muncii forțate. Dar dacă angajatorul creează totodată impedimente lucrătorului de a renunța la locul de muncă, folosind mijloace de constrângere interzise de legislație, aceste fapte constituie în totalitatea lor semne ale muncii forțate.</p>
Exploatarea în sclavie sau condiții similare sclaviei	<p><i>Sclavie</i> este starea sau situația unei persoane, asupra căreia se acționează una sau toate puterile care derivă din dreptul de proprietate.</p> <p><i>Condiții similare sclaviei</i> constituie punerea sau ținerea unei persoane în condiții în care o altă persoană exercită stăpânire asupra acesteia sau determinarea persoanei prin utilizarea forței sau constrângerii, înșelăciunii sau amenințării cu violență să exercite anumite servicii, inclusiv să se angajeze sau să rămână în raport de concubinaj sau căsătorie.</p>	
Folosirea victimei în conflicte armate	<p>Prin <i>folosirea victimei în conflicte armate</i> trebuie să subînțelegem antrenarea forțată a acesteia în operațiuni armate.</p>	
Folosirea în activitate criminală	<p><i>Folosirea în activitate criminală</i> înseamnă a impune victima cu sila să comită infracțiuni.</p>	<p>Uneori copiii sunt antrenați forțat în grupuri criminale organizate, care sunt dirijate și în care participă maturii. Participarea copiilor în asemenea grupuri criminale este condiționată de caracterul unor crime, pentru comiterea cărora e necesară o constituție de minor (pătrunderea în încăperi închise prin oberliht, printre gratii etc.).</p>

	SEMNE DIRECTE / ELEMENTE ALE TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	
	Stabilete de legislația Republicii Moldova	Alte recomandări
Prelevarea de organe sau țesuturi pentru transplant	<i>Prelevarea de organe sau țesuturi pentru transplant are loc în cazul când victima este obligată să accepte prelevarea de organe, țesuturi sau alte părți ale corpului contrar prevederilor Legii privind transplantul de organe și țesuturi umane (MO, nr. 94-95/474 din 26.08.1999).</i>	Sunt cunoscute cazuri când victimelor, în timpul unor operații chirurgicale diagnosticate medical, li s-au prelevat organe fără consimțământul lor. Cunoaștem de asemenea un caz, în care victima a consimțit prelevarea unui organ oarecare în schimbul remunerării bănești, dar în timpul operației a mai fost prelevat și alt organ, pentru care victima nu a dat acordul. Victima a aflat despre acest lucru abia peste o perioadă de timp, când starea sănătății ei s-a înrăutățit brusc.
Folosirea forțată a femeii în calitate de mamă surogat sau în scopuri reproductive.	Nu este descrisă în legislație	Folosirea forțată a femeii în calitate de mamă surogat înseamnă că femeia a fost impusă să poarte sarcină și să nască un copil.
Abuzul de drepturile copilului în scopul adopției ilegale	Nu este descrisă în legislație	Adopția ilegală poate fi un element component al traficului de ființe umane, dacă ea a fost înfăptuită în scopuri de exploatare.
Constrângerea de a cerși	Nu este descrisă în legislație	Maturii, iar alții chiar părinții, silesc copiii să practice cerșitul, deoarece aceștia mai degrabă suscită mila trecătorilor și lor li se oferă mai lesne și mai multă pomană. Sunt cunoscute de asemenea cazuri când în cerșit sunt antrenate mamele cu copii mici. Tot câștigul obținut sau cea mai mare parte din acesta este sechestrat de exploatare.
Constrângerea de a practica activități, ce încalcă drepturile și libertățile fundamentale ale omului	Nu este descrisă în legislație	

După cum se vede din tabelă, descrierea exactă a elementelor și a semnelor directe ale înfăptuirii infracțiunii trafic de ființe umane este destul de complicată. Există o contradicție oarecare în concepția separării semnelor acțiunilor criminale, mijloacelor de influențare și scopurilor exploatareii, deoarece numai metodele ilicite de influențare transformă restul fapturilor în crime. În plus, în practică, de regulă, se întâlnesc diverse combinații a câtorva elemente și a semnelor corespunzătoare. De exemplu, putem întâlni combinații de indici în

cadrul fiecăreia din cele trei grupe de elemente. Astfel, colaboratorii Centrului Internațional „La Strada”-Moldova se ciocnesc în ultimul timp tot mai des cu cazuri de exploatare combinată, când victima a fost supusă în același timp exploatării sexuale și exploatării forțate prin muncă. În anii precedenți nu am întâlnit asemenea cazuri.

Atragem atenția de asemenea la utilizarea de către traficanți a unui asemenea procedeu de influențare asupra victimei traficului de ființe umane cum este manipularea. Definiția traficului de ființe umane indică asupra **procedeeleor de constrângere și înșelăciune**, dar nimic nu spune despre **manipulare – procedeu de convingere**, bazat pe înșelare premeditată. În cazul unei astfel de influențe manipulatorul „cultivă” în conștiința victimei o iluzie dublă: în primul rând, că realitatea este anume așa cum i-o descrie el, iar în al doilea rând, că reacția la această realitate depinde de aprecierile victimei. Nouă ne sunt cunoscute, bunăoară, cazuri în care viitoarele victime ale exploatării sexuale, înainte de a fi supuse acestui tip de exploatare, erau impuse să locuiască câteva luni în aceeași încăpere cu alte victime, care deja s-au împăcat cu situația lor. În felul acesta în conștiința lor își face loc un nou model de comportament. În același timp, lor li se amintește, zilnic și ostentativ, că nu au altă soluție. Ca până la urmă ele singure să consimtă a fi exploatare, aparent fără a fi impuse. Sau persoanei exploatare i se achită o plată mizeră și i se insuflă permanent că dacă ea va rămâne, în viitor va putea câștiga cu mult mai bine, iar dacă pleacă, va pierde totul. În consecință, cel exploatat „de bună voie” muncește în continuare practic pentru mâncare și țigări.

Legislația noastră penală nu conține asemenea noțiune ca manipularea. Ar trebui studiat mai profund acest procedeu de influențare și elaborate contra-măsuri de combatere.

În cadrul prezentei publicații nu ne-am pus scopul să cercetăm toate combinațiile posibile și să oferim recomandările corespunzătoare pentru identificarea victimelor traficului de ființe umane, deoarece fiecare infracțiune de acest tip își are propriile trăsături specifice. Sarcina prezentului material rezidă în definirea abordării sistemice a identificării victimelor traficului. Specialistul care efectuează identificarea victimelor traficului de ființe umane trebuie să studieze atent și să cunoască toate elementele definiției traficului de ființe umane și semnele lor. La identificarea victimelor reale trebuie să nu uităm că traficul de ființe umane este întotdeauna o combinație a diferitelor elemente: acțiuni, mijloace de influențare și scopuri (forme) de exploatare.

2) Semnele indirecte ale traficului de ființe umane

După cum am mai remarcat, în practică ne putem confrunta cu o astfel de situație, când specialistul care identifică victima traficului de ființe umane, din diferite motive, nu poate obține dintr-odată informație suficientă despre semnele infracțiunii comise, ca să fie sigur că persoana în cauză este într-adevăr victimă a traficului. De exemplu, atunci când prezumata victimă nu dorește sau nu poate să spună tot adevărul fiindcă se teme sau starea ei psihologică nu-i permite să facă acest lucru. Uneori informația poate parveni nu de la persoana traficată însăși, ci de la rude și cunoscuți, care nu dețin toată informația. În acest caz specialistul trebuie să fie capabil a folosi unele semne indirecte, inclusiv profilul social și psihologic al victimei traficului de ființe umane, raportat la media statistică, să cunoască ambianța și mediul în care s-a aflat potențiala victimă etc.

Profilul psihologic și social al victimei traficului de ființe umane, raportat la media statistică¹² include genul și vârsta victimei, date despre originea socială, studiul și profesia, starea familială, plasarea în câmpul muncii și nivelul de venituri. De cele mai dese ori victime ale traficului de ființe umane în scopul exploatării devin tinere femei, în vârstă până la 25 ani, provenind din familii sărace rurale, cu un nivel scăzut de studii, fără o profesie și fără loc de muncă.

Un indiciu indirect este și **statutul juridic al prezumatei victime în țara de destinație sau de tranzit**. De regulă, de cele mai dese ori victime ale traficului devin migranții ilegali. Chiar dacă ei au venit în țară în condiții legale, ulterior ei ajung de obicei să rămână ilegal, încălcând regimul de ședere în țara respectivă.¹³

Un indiciu important este, de asemenea, experiența violenței prin care a trecut nu o singură dată pe parcursul vieții. Cercetările demonstrează că multe din persoanele traficate au fost supuse violenței cu mult înainte de a fi nimerit în situație de trafic.

Profilul psihologic și social al victimei traficului de ființe umane, raportat la media statistică este bazat pe faptul că în rezultatul mijloacelor de influențare în scopul exploatării, descrise până acum, victimele se aleg cu traume psiho-

¹² Traficul de persoane în Moldova. Comentarii, tendințe, recomandatii. Centrul Internațional „La Strada”, Chișinău, 2005, pag. 47.

¹³ Raportul Anual privind Victimele Traficului de Ființe Umane în Europa de Sud - Est, 2005. Raport pe țara, Republica Moldova. OIM, Geneva, 2005, pag. 16.

logice. Un specialist cu experiență va recunoaște semnele acestor traume și le va aplica la identificarea victimelor traficului. Asemenea semne pot fi: starea dereglată a cugetului, conștiință confuză, dereglări de memorie și a somnului, un grad avansat de irascibilitate, comportament compulsiv etc.

Pentru identificarea victimelor traficului de ființe umane putem utiliza de asemenea astfel de semne indirecte ca:

- A) **metoda de organizare a plecării peste hotare** – cine a organizat și a achitat costurile plecării peste hotare a prezumatei victime a traficului sau
- B) **caracteristica locului de trai**, a mediului și anturajului victimei, comparându-le cu deja cunoscutele cazuri de trafic cu ființe umane. De exemplu, dacă se știe că persoana dată s-a aflat într-u cerc de persoane cu trecut criminal sau cu antecedente ce țin trafic, acestea pot servi drept semne indirecte pentru identificarea prealabilă a persoanei traficate.

VII

Participanții la identificarea victimelor traficului și metodele aplicate. Autoidentificarea victimelor traficului de ființe umane și importanța acesteia

Potrivit articolului 15 al Legii Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane „Identificarea victimelor traficului de ființe umane se efectuează de către autoritățile publice competente cu concursul organizațiilor neguvernamentale sau de către organizațiile neguvernamentale care au motive rezonabile să creadă că persoana este victimă a unui astfel de trafic”.

În practică, **de cele mai dese ori identificarea victimelor traficului de ființe umane este realizată de poliție sau de organizațiile neguvernamentale specializate, care acordă asistență victimelor traficului de ființe umane.** Acest lucru poate avea loc **în țara de destinație, în țara de tranzit sau în țara de origine a victimelor traficului.**

Se crede că statutul de victimă a traficului de ființe umane este acordat doar de organele poliției și că persoanei traficate trebuie să i se ofere acces la asistență numai atunci, când poliția va confirma oficial acest statut. Dar atât standardele internaționale, cât și Legea Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane răstoarnă această opinie. Victimele traficului de ființe umane trebuie să aibă acces la asistență indiferent de faptul dacă se decid sau nu să facă depoziții în procesul penal contra traficantilor.

Specialiștii care efectuează identificarea victimelor traficului trebuie să fie bine instruiți, să aibă experiență de lucru practic cu victimele traficului. Întrucât

fenomenul trafic de ființe umane înregistrează continuu schimbări, este foarte important să urmărim și analizăm tendințele de schimbare a acțiunilor, metodelor de influențare și formelor de exploatare ale criminalilor, precum și să ținem cont de aceste tendințe în munca noastră de zi cu zi. Dacă e să vorbim despre ONG-uri, evident, identificarea persoanelor traficate trebuie să fie efectuată de specialiștii mai experimentați, dacă nu chiar de cei atestați din organizații.

Este necesar să remarcăm, de asemenea, că în afară de poliție, ONG-urile specializate, mai există un șir de alte structuri, colaboratorii cărora, prin genul lor de activitate, adesea vin în contact cu victimele traficului de ființe umane – grănicerii, lucrătorii sociali, reprezentanții misiunilor diplomatice peste hotare, angajații oficiilor pentru plasarea în câmpul muncii, medicii ș.a. Pentru organizarea unui sistem eficient de identificare a victimelor trebuie să-i antrenăm, de asemenea, și pe acești specialiști, dar numai la faza de identificare prealabilă a victimelor. Acești specialiști trebuie să urmeze o instruire specială și să dispună de materialul informativ necesar. Activitatea lor trebuie să fie axată pe protecția intereselor victimelor traficului, inclusiv dreptul de a participa și de a nu participa la procesul penal, dreptul de acces la o informație completă în probleme de securitate în timpul desfășurării procedurii penale etc. Este un aspect important, ce contribuie la evitarea încălcării drepturilor persoanelor ce au suferit de pe urma traficului.

Astfel, sarcina principală a lucrătorilor structurilor nominalizate, care prin genul lor de activitate contactează cu victimele traficului de ființe umane și pot efectua identificarea prealabilă (cu excepția poliției și a ONG-urilor specializate) trebuie să fie referirea prezumatelor victime, la dorința lor, fie la poliție, fie către centrul de contact al unui ONG specializat pentru efectuarea procedurii de bază privind identificarea și acordarea asistenței. Colaboratorii ONG-ului specializat vor estima nevoile acestor persoane, le vor propune asistența necesară și vor monitoriza procesul de reabilitare și reintegrare.

Deocamdată în Moldova nu a fost creat un asemenea sistem de identificare și referire a prezumatelor victime. Pentru instituirea lui vor trebui elaborate instrucțiunile interdepartamentale corespunzătoare – procedurile standard, așa încât specialiștii tuturor structurilor, ai căror lucrători, prin genul lor de activitate, vin adesea în contact cu victimele traficului de ființe umane, să-și cunoască obligațiile lor și ordinea de referire a victimelor traficului. Pentru identificarea persoanelor care au suferit de pe urma traficului de persoane pot fi utilizate metode proactive și reactive.

Prin **identificare proactivă** a victimelor traficului de ființe umane se subînțelege aplicarea acelor modalități de identificare, prin care specialiștii instruiți sau organizațiile, ce oferă asistență victimelor, întreprind măsuri active de căutare a potențialelor victime. În care scop e necesar a analiza locurile posibile, unde se pot afla sau unde se pot adresa victimele traficului, procedeele de contact cu potențialele victime, modul de informare despre drepturile lor, despre organizații la care se pot adresa după ajutor. Lucru foarte important pentru sporirea eficienței organizării activității de identificare a victimelor. Ori cercetările demonstrează că foarte multe victime rămân neidentificate.

Organizarea metodelor proactive de identificare a victimelor traficului este una din noile direcții importante de activitate a lucrătorilor organelor de drept, în deosebi a grănicerilor, dat fiind faptul că această metodă de identificare este aplicabilă față de persoanele care nici nu bănuiesc că au nimerit în rețelele traficantilor de oameni. Ținând cont că tendința evidentă de creștere a cazurilor de trafic în condițiile de trecere legală a frontierelor, această metodă poate fi utilizată și se folosește la identificarea victimelor prezumate ale traficului în scopul contracarării infracțiunii la o etapă timpurie.

Persoanele traficate pot fi descoperite în cadrul acțiunilor operative ale poliției, când se descinde în locurile de exploatare a potențialelor victime. Dar efectul acestor procedee de descoperire a victimelor traficului depinde de respectarea anumitor reguli de lucru cu victimele prezumate (antrenarea în lucrul cu victimele a ONG-urilor specializate, care acordă asistență acestora, acordarea potențialelor victime a unei perioade de timp pentru reflecții și operarea altor măsuri de sprijin și protecție). Dacă prezumata victimă a traficului nu va căpăta încredere și predispunere față de lucrătorul poliției sau al ONG, ea nu va relata despre ceea ce i s-a întâmplat cu adevărat.

Identificarea reactivă a victimelor traficului presupune aplicarea strategiilor pasive de identificare, când ele însele sau rudele și apropiații se adresează chiar ei după ajutor la poliție sau unui ONG specializat. Pentru ca această metodă de identificare să fie eficientă, persoanele care au suferit de pe urma traficului trebuie să aibă încredere în aceste structuri, să-și cunoască drepturile și să știe unde să se adreseze. Adică permanent trebuie să informăm grupurile de risc despre faptul ce ar trebui să întreprindă persoana care a suferit de pe urma traficului. ONG-urile specializate ar fi să dispună de o Linie Fierbinte, care funcționează 24 din 24 de ore.

Linia Fierbinte este o linie telefonică dedicată, cu mai multe canale, care funcționează în regim 24 din 24 ore, la care se poate apela și cere sprijin confidențial. Operatorul de la Linia Fierbinte, care recepționează asemenea apeluri, trebuie să posede cunoștințe speciale de identificare a victimelor traficului de ființe umane, să cunoască regulile de consiliere a persoanelor traficate, precum și ce trebuie de întreprins pentru a ajuta o asemenea persoană. Desigur, colaboratorii unui singur ONG nu vor fi în stare să salveze de sine stătător persoana de sub controlul elementelor criminale din altă țară și să-i propună întregul pachet de asistență necesară. Este necesar a avea parteneri în cercul structurilor internaționale, a organelor de drept, atât din republică, cât și din țările de destinație. Specificul problemei trafic de ființe umane și nevoile victimelor sunt de așa natură, încât nici o structură nu va fi în stare să le facă față de sine stătător, iar pentru soluționarea lor este nevoie de o abordare interdisciplinară și interdepartamentală. Linia Fierbinte poate și trebuie să servească drept verigă de legătură între organizațiile, ce efectuează identificarea prealabilă/definitivă și acordă asistență persoanelor traficate, referirea acestora către serviciile de protecție și asistență necesară.

Un alt aspect important al procesului de identificare este **autoidentificarea victimelor traficului, adică capacitatea lor de a analiza, înțelege și accepta vestea că ele au devenit victimele unei asemenea infracțiuni serioase, cum este traficul de ființe umane**. Dacă victimele presupuse sau identificate nu se autoidentifică, adică renunță să conștientizeze ce s-a întâmplat cu ele din punctul de vedere al legii, atunci ele renunță și la asistența oferită, și la colaborare în scopul descoperirii acestor infracțiuni. Analiza experienței de interviuare în scopul identificării cazurilor de trafic demonstrează că atunci când victimele traficului de ființe umane înțeleg că ele au suferit de pe urma unor acțiuni criminale, recunosc emoțiile și sentimentele suferite, exprimă prin cuvinte și mărturisesc stările/încercările grele prin care au trecut, după aceasta ele participă activ la elaborarea și traducerea în viață a planurilor de reabilitare și reintegrare. Altfel zis, acțiunile de identificare reactive și proactive trebuie să fie minuțios edificate și să prevadă crearea condițiilor pentru autoidentificarea victimelor traficului.

Succesul autoidentificării este determinat de un șir de factori. În **tabelul 2** sunt selectați cei mai răspândiți factori, ce împiedică autoidentificarea victimelor traficului și recomandări specialiștilor privind eliminarea acestora.

Tabelul 2. Factorii care împiedică autoidentificarea victimelor traficului de ființe umane și recomandări specialiștilor ce efectuează identificarea

	Factorii care împiedică autoidentificarea victimelor traficului de ființe umane	Recomandări privind eliminarea acestora
1	Infracțiunea trafic de ființe umane este destul de complicată, constând din mai multe elemente. Numai un specialist bine instruit poate da o apreciere juridică a celor întâmplate. Persoanei traficate îi vine greu să facă acest lucru, asociind cele ce i s-au întâmplat numai cu un singur element oarecare al acestei infracțiuni (de exemplu, cu înșelăciune sau violența fizică).	<ul style="list-style-type: none"> • Explicați-i ce înseamnă traficul de ființe umane, ce elemente cuprinde această infracțiune.
2	Deseori, persoanele ce au suferit de pe urma traficului de ființe umane, nu cunosc drepturile omului și/sau nu conștientizează faptul că aceste drepturi le-au fost încălcate	<ul style="list-style-type: none"> • Explicați-le că toți oamenii, de la naștere, au anumite drepturi, pe care nimeni nu este în drept să le încalce. De exemplu, dreptul la libertate și inviolabilitate personală, precum și alte drepturi fundamentale ale omului
3	Persoanele traficate nu cunosc faptul că ele au drepturi speciale la protecție și asistență, prevăzute de legislația Republicii Moldova	<ul style="list-style-type: none"> • Explicați-le drepturile lor ca victime ale traficului de ființe umane¹⁴, inclusiv dreptul de a renunța la asistență în orice fază de acordare a ei. • Cu prima ocazie, oferiți-i prezumatei victime a traficului de ființe umane o broșură specială.¹⁵
4	Victimele suferă de sentimentul hiperbolizant de vină – autoblamarea pentru ceea ce li s-a întâmplat. Acesta poate fi unul din simptomele sindromului stresului post-traumatic sau consecința victimizării repetate, generate de atitudinea incorectă a celor din jur (stigmatizare, grosolanie ș.a.).	<ul style="list-style-type: none"> • Explicați-le, că victima nu poartă răspundere morală pentru infracțiunea comisă împotriva ei. Toată vina o poartă criminalii care au organizat sau sunt complici la organizarea infracțiunii. • Oferiți-i prezumatei victime a traficului de ființe umane timp suficient pentru a decide să accepte asistența oferită/eventuală. • În cazul unui caracter ferm de autoblamare/autobiciuire, este important a asigura acces la asistența unui psiholog calificat și a diminua acțiunea factorilor, care pot conduce la victimizarea repetată a acestor persoane.

¹⁴ Vezi: "Drepturile victimei traficului de ființe umane. Prevederi legale". CPTF, Chișinău, 2006.

¹⁵ De exemplu, „Pas cu pas”. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”. Ediția a doua, 2004.

	Factorii care împiedică autoidentificarea victimelor traficului de ființe umane	Recomandări privind eliminarea acestora
5	Victimele acestui fenomen pierd încrederea în oameni, ele nu doresc să discute despre ceea ce li s-a întâmplat, încercând să evite amintirile neplăcute. Ele se tem de asemenea că informațiile pe care le vor divulga vor deveni publice. Lucru care le blochează în continuare gândirea și împiedică conștientizarea celor întâmplate.	<ul style="list-style-type: none"> • Informați victima despre respectarea principiului confidențialității • Informați victima despre acordarea asistenței sociale în condițiile păstrării anonimatului • Insuflați-i respondentului încrederea în faptul că el poate fi ajutat (că va avea acces la serviciile de reabilitare atunci când va fi gata să beneficieze de ele benevol) • Informați respondentul că el poate accepta, renunța/abandona în orice moment programul de asistență; nu insistați să ia o decizie sau alta, mai bine creați-i o atmosferă de siguranță și ajutați-l să decidă/să facă el singur primul pas.¹⁶ • Propuneți-i respondentului informația necesară de contact despre organizațiile, care oferă servicii (inclusiv din raionul, unde este domiciliat), informați-l că lucrătorii sociali se pot adresa din numele lui și cu acordul lui benevol la organizațiile specializate.
6	Persoanele traficate se consideră nedemne de asistența societății, întrucât își dau seama că victimele traficului, în special care au suferit în urma exploatarea sexuală, sunt adesea stigmatizate și invinuite de societate.	<ul style="list-style-type: none"> • Campaniile sociale, care au drept scop identificarea victimelor traficului de ființe umane, trebuie să conțină mesaje informative despre drepturile acestora și să favorizeze accesul lor la Liniiile Fierbinți specializate cu apeluri confidențiale. • Informați victima/prezumata victimă a traficului despre posibilitatea de a beneficia de asistență din partea organizațiilor abilitate prin intermediul transmiterii unor materiale informative speciale.
7	Vârsta încă fragedă a victimelor traficului, lipsa experienței de viață sau handicapul mintal nu le permit acestora să conștientizeze ceea ce li s-a întâmplat.	<ul style="list-style-type: none"> • Antrenați un specialist calificat/psiholog, cu experiență de intervieware a copiilor, și/sau un psiholog capabil să identifice problemele de sănătate psihică și consecințele situației de violență. Oferiți-i asistență de natura reabilitării psiho-sociale.

Traficul de ființe umane, stipulat în diverse documente internaționale¹⁷ și în Constituția Republicii Moldova¹⁸ ca o încălcare a drepturilor omului, constituie

¹⁶ A se vedea: „Asistență socială acordată victimelor traficului de persoane, în special femei. Îndrumar practic pentru asistenți sociali și psihologi”. Ediția a II. Centrul Internațional „La Strada”, Chișinău, 2005, pag. 54-58.

¹⁷ A se vedea: Declarația Universală a Drepturilor Omului de la 1948 și altele.

¹⁸ A se vedea: Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1).

punctul de pornire a tuturor strategiilor și politicilor în domeniul combaterii fenomenului trafic de ființe umane. De-aceea identificarea cazurilor de trafic cu ființe umane implicit înseamnă și identificarea și înlăturarea încălcărilor drepturilor fundamentale ale omului, precum sunt:

- egalitate și nediscriminare;
- dreptul la viață;
- dreptul la libertatea și inviolabilitatea persoanei;
- dreptul la protecție față de tratament crud, inuman și degradant;
- dreptul la libertatea circulației și alegerea locului de trai;
- dreptul la muncă;
- dreptul la condiții de muncă echitabile și prielnice;
- dreptul la asigurare socială;
- dreptul la ocrotirea sănătății;
- dreptul la ocrotire și asistență familială, mamei și copilului;
- alte drepturi.

VIII

Recomandări privind desfășurarea interviului cu victimele prezumate ale traficului

Interviul cu prezumatele victime ale traficului de ființe umane poate avea loc prin telefon sau prin contact direct, în cadrul unei convorbiri.

Adeesea victimele traficului se decid să vorbească despre experiența lor amară apelând la telefonul de la Linia Fierbinte specială. De obicei, le predispune caracterul anonim și confidențial al acestor apeluri, iar alteori posibilitatea apelului gratuit. De regulă, victimele traficului care apelează la Linia Fierbinte solicită un ajutor concret, povestind despre cele întâmplate superficial și anevoie. În acest caz consultanții de la Linia Fierbinte trebuie să procedeze la o identificare prealabilă a cazului de trafic de ființe umane, să faciliteze decizia abonatului privind o eventuală confruntare cu specialistul în domeniul identificării cazurilor de trafic. Spre deosebire de interviul individual în cadrul unui contact nemijlocit, interviul prin telefon se poate dovedi a fi o sarcină mai dificilă. În același timp, convorbirea telefonică are prioritățile sale mai ales pentru apelant – el poate suspenda convorbirea în orice moment și se simte mai în siguranță, deoarece dorește (în special, la etapa inițială) ca informația să rămână confidențială.

Dar, pentru a evalua corect situația de trafic cu ființe umane, este important a avea un contact nemijlocit cu prezumatele victime, adică posibilitatea de vorbi cu ele între patru ochi, într-o atmosferă maximal prielnică. Contactul direct are mai multe priorități, dat fiind faptul că în acest caz comunicarea este nu numai verbală, ci și vizuală sau neverbală. Comunicarea neverbală oferă posibilitatea

de a descoperi emoțiile și sentimentele respondentului, în special când este vorba de lucruri delicate, ce țin de condițiile exploataării. Gesturile de încuviințare cu capul, mimica feței, gesticulările, poziția corpului – toate acestea ne vor ajuta să surprindem mai exact intonația mărturisirii și să prindem ceea ce nu a fost spus până la capăt.

Desfășurarea interviului cu prezumata victimă a traficului de ființe umane se va conforma unor reguli de bază, descrise în publicații specializate și nespecializate, editate la noi în țară și peste hotare. Este vorba, în primul rând, de Recomandările OMOS în problema respectării eticii și asigurării securității la desfășurarea interviului cu femeile ce au suferit de pe urma traficului de ființe umane,¹⁹ Îndrumarul practic pentru asistenți sociali și psihologi „Asistență socială acordată victimelor traficului de persoane, în special femei”, editat de Centrul Internațional „La Strada”,²⁰ alte surse.²¹ De aceea ne vom referi la cele mai importante aspecte ale desfășurării interviului de identificare a victimelor traficului după revenirea lor în patrie.

Înainte de toate, vom ține cont de faptul că multe victime ale traficului se decid a apela pentru ajutor fiind într-o situație de criză. De-aceea procesul de identificare a cazului de trafic este însoțit de obicei de identificarea nevoilor persoanelor traficate, precum și de identificarea eventualelor riscuri pentru viața și sănătatea lor psihică/fizică.

Va trebui să ținem cont de faptul că desfășurarea interviului comportă pericole pentru bunăstarea psihică a persoanei intervievate, deoarece amintirile despre suferințele trăite pot provoca revenirea ei într-o stare emoțională nestabilă. În timpul interviului pot surveni simptomele traumei psihologice, așa ca durerile de cap, apatia, sentimentul neajutorării, probleme de concentrare a atenției, simțul hiperbolizat al vinei, dereglări de percepere a timpului, dedublarea personalității, comportament neadecvat, negarea violenței sau predispoziția de a minimaliza consecințele acestora asupra propriei sănătăți. De-aceea inter-

¹⁹ A se vedea: Recomandările etice și de siguranță ale OMS pentru desfășurarea interviurilor cu femeile traficate. Organizația Mondială a Sănătății, Geneva, 2003.

²⁰ A se vedea: *Asistență socială acordată victimelor traficului de persoane, în special femei. Îndrumar practic pentru asistenți sociali și psihologi*. Ediția a II. Centrul Internațional „La Strada”, Chișinău, 2005.

²¹ A se vedea: Barbara Mitchels. Let's talk. Developing effective communication with child victims of abuse and human trafficking. Published by UNICEF (Kosovo Mission), 2004.

viul în scopul identificării cazului de trafic trebuie să-l desfășoare un specialist cu experiență, capabil nu numai să recunoască toate elementele crimei trafic de ființe umane, dar și să descopere prioritatea nevoilor respondentului, să-și asume răspunderea pentru organizarea acordării asistenței ulterioare calificate, să-i acorde la timp sprijin emoțional.

Specialistul care desfășoară interviul trebuie să informeze victima prezumată că **scopul** acestui interviu este nu numai și nu atât colectarea informației despre cazurile de trafic cu ființe umane. **Scopul principal al interviului este a identifica nevoile urgente și pe termen lung ale persoanelor traficate pentru a proceda la o asistență eficientă din perspectiva drepturilor omului, victimă a traficului de ființe umane.** Este necesar de asemenea de a explica respondentului că, în definitiv, colectarea informației despre cazurile de trafic vor contribui la elaborarea măsurilor corespunzătoare de prevenire a noilor cazuri de asemenea infracțiuni.

Persoanele chestionate, de regulă, trec sub tăcere unele detalii despre cele întâmplate, ori ele pot avea o importanță deosebită pentru identificare. În asemenea cazuri este oportun a adresa întrebări suplimentare cu o corectitudine maximală și a preciza ceea ce respondentul a uitat sau nu prea dorește să relateze. Dar dacă el în definitiv nu dorește să-și amintească despre careva momente, nu trebuie să insistăm, e posibil ca el să-și amintească despre ele mai târziu.

Organizarea interviului de identificare a victimei traficului de ființe umane, prezumate sau reale, trebuie să se bazeze pe respectarea opiniilor și demnității persoanelor în cauză și trebuie să se desfășoare ținându-se cont de următoarele principii etice:

- caracterul privat și confidențial;
- nediscriminare, adică excluderea discriminării de gen, culoare, limbă, convingeri politice sau de altă natură, naționalitate, castă sau origine socială etc.;
- respectarea drepturilor omului în raport cu respondentul și a opiniilor sale;
- corectitudinea întrebărilor adresate și excluderea părerilor categorice;

- evidența și evaluarea riscurilor pentru respondent și adoptarea măsurilor necesare de securitate;
- competența și responsabilitatea intervievatorului;
- alte principii etice, prestabilite de organizația neguvernamentală în scopul protecției drepturilor persoanelor traficate.

De aceste principii se va ține cont la planificarea și desfășurarea interviului de identificare a cazului de trafic cu ființe umane. În acest context, putem recomanda colaboratorilor ONG-urilor specializate următoarele:

- 1) Locul pentru interviu poate fi un adăpost, oficiul sau locul de trai al respondentului (ultimul doar în cazul că el însuși v-a invitat). Este important să fie o încăpere confortabilă și sigură, încât nimeni să nu stingherească desfășurarea interviului. În timpul interviului nu se va admite prezența persoanelor terțe, cu excepția cazului când respondentul insistă chiar el însuși asupra prezenței acestora. Este important ca respondentul să se simtă în acest loc confortabil și în siguranță, atunci el va fi mai comunicabil, mai deschis și mai binevoitor. Propuneți-i persoanei interviuate ceva băuturi (ceai, suc, apă).
- 2) Este de dorit ca intervievatorul să fie de același sex cu victima prezumată. Ținând cont de specificul traumei psihologice a femeilor exploatare în businessul sexual, femeia-intervievator va fi mai ușor acceptată și va recunoaște mai ușor indicii/elementele directe ale traficului de persoane, în special ce țin de aspectul condițiilor de exploatare a victimelor.
- 3) Identificarea minorilor, victime ale traficului de ființe, trebuie înfăptuită în prezența părinților sau a reprezentanților legitimi ai copilului. Faceți legătura din timp cu secția pentru protecția dreptului copilului, ca să conveniți asupra posibilității participării la interviu a persoanelor respective. În cadrul interviului discutați de asemenea antrenarea ulterioară a serviciilor de stat pentru protecția drepturilor copilului în procesul reabilitării/reintegrării.
- 4) Până a începe interviul, avizați prezumata victimă a traficului de ființe umane că informația personală despre ea (personalitatea ei), precum și altă informație obținută în cadrul chestionării se va păstra în taină,

întrucât aceasta este o cerință a Legii Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

- 5) Familiarizați respondentul cu principalele drepturi ale omului, victimă a traficului de ființe umane și convingeți-vă de faptul că el le înțelege corect. Că el este în drept să nu răspundă la întrebările neplăcute pentru el/să întrerupă în orice moment interviul.
- 6) Respondentul trebuie de asemenea să înțeleagă scopurile interviului și cum va fi utilizată informația obținută. Explicați-i că unul din scopurile principale este clarificarea nevoilor sale pentru planificarea asistenței ulterioare. În plus, informația obținută va fi utilizată în scopul prevenirii fenomenului trafic de ființe umane.
- 7) Puneți întrebări simple și concrete, folosind cuvinte pe înțelesul respondentului. Asta îl va ajuta să se concentreze mai bine și să răspundă mai hotărât, fără ezitări. Evitați folosirea termenilor juridici și altor noțiuni profesionale. Ei pot fi neînțeleși și să prezinte pentru victimă o barieră în plus spre a susține o discuție mai degajată.
- 8) Pentru stabilirea unui contact mai bun cu respondentul, utilizați în timpul discuției aceleași maniere și tonalitate, pe care o adoptă persoana dată. Studiați reacția lui în timpul scurtelor pauze ale convorbirii. Nu lungiți prea mult pauza, acest lucru îl poate incomoda pe interviat.
- 9) Mențineți contactul vizual cu persoana interviată pe parcursul întregii discuții. Acest lucru îl va predispune la un dialog deschis și sincer.
- 10) Luați aminte că oamenilor le este caracteristic să uite unele momente grele din viața lor. Dacă este important pentru identificarea cazului de trafic, puneți cu precauție întrebări care să-l ajute să-și amintească momentele neplăcute, dar nu insistați prea tare.
- 11) Abordând tema condițiilor de exploatare, nu puneți întrebări care să genereze răspunsuri emotive. Acest lucru poate genera victimizarea repetată. Fiți gata să reacționați cu empatie la suferințele respondențului. Dacă e oportun, menționați laturile puternice în comportamentul și caracterul respondentului.

- 12) Străduiți-vă să scoateți la iveală eventualele riscuri pentru respondent și fiți gata că el vă va comunica despre primejdia ce-l paște. Clarificați de asemenea dacă respondentul a depus mărturie împotriva traficanților de ființe umane, care este relația cu recrutaorul, s-a confruntat deja cu amenințări din partea infractorilor la adresa lui sau a familiei sale. În caz de necesitate, luați legătură cu un colaborator al secției specializate pe combaterea traficului de ființe umane în scopul organizării măsurilor de securitate personală.
- 13) Manifestați mereu încredere față de ceea ce spune conlocutorul, chiar dacă în relatările lui descoperiți momente stranii. Manifestați de asemenea empatie și sprijin emoțional.
- 14) Evitați interviuarea respondentului după un șablon rigid sau listă de întrebări. Străduiți-vă să imprimați comunicării un caracter cât mai prietenos și degajat.

Se cuvine de asemenea să remarcăm că în cazul referiri respondentului către altă organizație, care acumulează de asemenea informații despre cazurile de trafic cu ființe umane, este necesar să obținem acordul respondentului pentru a transmite informația obținută. Informații respondentul despre dreptul său de a renunța la transmiterea informației acumulate despre el partenerilor organizației dvs., unde intenționați să-l referiți. El trebuie informat la ce organizație îl referiți și pentru care servicii. Se recomandă ca specialistul care desfășoară interviul de identificare a cazului de trafic cu ființe umane să însoțească nemijlocit și să transmită respondentul-victimă specialistului, care îi va acorda în continuare servicii și va lua/controla măsurile de protecție conform nevoilor identificate și evaluării gradului de risc.

Procesul de desfășurare a interviului de identificare a cazurilor de trafic cu ființe umane poate fi divizat convențional în câteva etape, în funcție de caracterul sarcinilor ce urmează a fi soluționate. În **tabelul 3** sunt date cele mai principale etape ale interviului.

Tabelul 3. Etapele de desfășurare a interviului de identificare a cazurilor de trafic cu ființe umane

Denumirea etapei	Sarcinile intervievatorului și tipurile de acțiuni
Partea introductivă	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea intervievatorului și a funcției sale • Explicarea scopului urmărit (cu accent pe necesitatea identificării nevoilor respondentului)
Coordonarea condițiilor de colectare și transmitere a informației (confidențialitatea)	<ul style="list-style-type: none"> • Informarea prezumatei victime a traficului de ființe umane despre faptul că informațiile despre ea/personalitatea ei vor fi păstrate în taină • Familiarizarea cu dreptul de a pune restricții privind utilizarea și transmiterea informației
Familiarizarea cu drepturile și obligațiile principale ale victimei traficului de ființe umane	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cu drepturile și obligațiile victimei conform legislației naționale și internaționale (inclusiv dreptul de a nu răspunde la întrebări neplăcute/de a întrerupe în orice moment interviul). • Informarea despre posibilitatea acordării asistenței specializate.
Colectarea datelor personale	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea procedurilor de contact ulterioare • Colectarea datelor, suficiente pentru întocmirea profilului victimei traficului de ființe umane, raportat la media statistică
Colectarea informației despre mediul de trai al persoanei traficate până la momentul acceptării propunerii recruturului	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea factorilor declanșatori ce au determinat persoana traficată să abandoneze mediul obișnuit de viață și au impus-o să accepte ofertele riscante ale traficantilor
Colectarea informației despre semnele directe ale traficului de ființe umane	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza acțiunilor privind recrutarea, transportarea, transmiterea, adăpostirea sau primirea persoanei traficate • Analiza mijloacelor de influențare aplicate (violența psihică sau fizică, confiscarea documentelor, înșelăciunea, manipularea etc.). • Identificarea scopurilor exploatării (exploatare sexuală, exploatarea muncii sau serviciilor forțate, forțarea de a practica cerșitul, prelevarea de organe etc.).
Colectarea informației despre semnele indirecte ale traficului de ființe umane (se înfăptuiește în cazul în care lipsește informația deplină despre semnele directe)	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza stării psihice a victimei traficului de ființe umane (identificarea sindroamelor traumei psihice) • Analiza problemelor sociale și a circumstanțelor ce au precedat cazul de trafic (locul de trai, mediul și ambianța)
Identificarea riscurilor	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza riscurilor pentru viață și sănătatea victimei traficului de ființe umane (intenția de a colabora cu organele de drept), precum și riscurilor abandonării programului de asistență.

Denumirea etapei	Sarcinile intervievatorului și tipurile de acțiuni
Identificarea nevoilor urgente/prioritare și de lungă durată ale respondentului	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea de către intervievator a nevoilor de asistență urgentă (asistență medicală în caz de dureri acute, foame, sete etc.) • Identificarea nevoilor de lungă durată (nu se aplică în cazul victimelor prezumate a traficului de ființe umane)
Discutarea eventualității referirii către serviciile specializate de asistență a persoanelor traficate	<ul style="list-style-type: none"> • Obținerea acordului persoanei traficate la referire • Coordonarea ordinii de referire și monitorizare a asistenței acordate

Recomandări privind conținutul anchetei pentru identificarea cazurilor de trafic cu ființe umane

Spre regretul nostru, până în prezent, organizațiile care acordă asistență și protecție victimelor traficului de ființe umane în Republica Moldova nu dispun de o abordare unică în procedura identificării victimelor traficului,²² precum și a conținutului anchetei standard de desfășurare a interviului cu prezumatele victime ale traficului de ființe umane. Fapt care face ca toată informația obținută și acumulată de diferite organizații să nu fie comparabilă la nivel național.

Ancheta standard pentru desfășurarea interviului cu prezumatele victime ale traficului de ființe umane trebuie să soluționeze un șir de sarcini, și anume să asigure colectarea informației despre:

- 1) **semnele (indicii) directe, iar în caz de necesitate, și indirecte ale traficului de ființe umane**, ce caracterizează fapăturile comise în raport cu presupusa victimă, ca elemente ale infracțiunii trafic de ființe umane. Totalitatea acestor indici și analiza lor urmează să ne confirme concluzia că persoana dată a suferit cu adevărat de pe urma traficului de ființe umane și are nevoie de acces la asistența și protecția prevăzută de legislație pentru categoria dată de persoane;

²² Raport cu privire la instrumentul de evaluare a traficului de ființe umane. Moldova, ABA-CEELI, 2005, pag. 97.

- 2) **nevoile persoanei traficate**, pentru elaborarea planului individual de reabilitare/reintegrare/acordare de asistență imediată sau de lungă durată;
- 3) **eventualele riscuri**, în legătură cu depunerea mărturiilor contra traficanților, precum și a altor riscuri ce pot periclita procesul reabilitării/reintegrării cu succes;
- 4) alte informații **despre persoana traficată și despre infracțiune**:
 - a) **profilul persoanei traficate** – sexul, vârsta, studiile, locul de trai, nivelul veniturilor ș.a.m.d.;
 - b) **mediul ei de trai** de până la acceptarea ofertei traficanți (factorii declanșatori);
 - c) **detalii privind organizarea infracțiunii comise** – metodele de recrutare folosite, organizarea plecării, condițiile de exploatare, cum a avut loc eliberarea din locul exploatării; sexul și vârsta infractorului, relațiile cu victima, locul de trai ș.a.

Aceste date sunt necesare pentru sintetizare și studierea situației de trafic cu ființe umane în republică, identificarea premiselor problemei, factorilor de influență și a tendințelor de dezvoltare a fenomenului. Acumularea și analiza unei asemenea informații vor înlesni elaborarea unor recomandări privind perfecționarea sistemului de combatere a traficului de ființe umane (contracarea fenomenului, asistență și protecție victimelor, precum și incriminarea infractorilor).

Esențial este ca la elaborarea anchetei standard și a instrucțiunii privind completarea ei să participe reprezentanți ai tuturor structurilor de stat, guvernamentale și interguvernamentale, actori activi în contracarea traficului de ființe umane. Faptul va permite introducerea acestei anchete pretutindeni, va face datele comparabile la nivel național, va fi posibilă sintetizarea, analiza lor și elaborarea de recomandări privind contracarea traficului de ființe umane.

Deocamdată putem doar recomanda introducerea unor aspecte ale anchetei standard, pornind de la sarcinile nominalizate anterior. **Tablelul 4** cuprinde lista aspectelor-cheie ale identificării cazurilor de trafic cu ființe umane, reco

mandate de Centrul Internațional „La Strada” și de care se va ține seama în cadrul desfășurării interviului.

Tabelul 4. Recomandări privind conținutul anchetei pentru identificarea cazurilor de trafic

Compartimente tematice	Recomandări privind conținutul
1. Informația personală despre respondent	<ul style="list-style-type: none"> • Numele, prenumele/cod personal • Telefon de contact • Data și locul nașterii • Sexul • Locul de trai • Studii • Starea familială • Prezența copiilor • Data atragerii în traficul de ființe umane • Data eliberării din exploatare/situația de trafic cu ființe umane
2. Informații privind factorii declanșatori, ce au contribuit la acceptarea unor oferte dubioase de plecare peste hotare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sărăcia și șomajul <ul style="list-style-type: none"> • studii profesionale • prezența unui loc de muncă și nivelul veniturilor până a pleca peste hotare 2. Ruperea relațiilor familiale <ul style="list-style-type: none"> • prezența părinților • prezența propriei familii • prezența violenței și conflictelor în familie/în afara ei • valorile de viață 3. Lipsa informației despre fenomen 4. Altele

Compartimente tematice	Recomandări privind conținutul
3. Semne directe ale traficului de ființe umane	
3. A. Acțiunile criminale	<p>Recrutarea</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metodele de recrutare (scopul presupus al plecării, genul promis de activitate etc.). 2. Informații despre recrutor (persoană juridică sau fizică, sexul, vârsta). 3. Relațiile reciproce cu recrutorul (rudă, vecin, cunoscut etc.). 4. Locul recrutării 5. Cine a organizat/achitat cheltuielile de transport și pentru obținerea documentelor necesare 6. A fost oare tănuită de rude informația despre plecare 7. Alte detalii despre recrutare <p>Transportarea</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Confirmarea faptului trecerii forțate a victimei de la locul permanent de trai în altă localitate în limitele Republicii Moldova (trafic intern de ființe umane) sau peste hotare (se va indica țara de destinație și de tranzit). 2. Metodele de trecere a hotarului Republicii Moldova <ul style="list-style-type: none"> • trecerea legală a hotarului • trecerea nelegală, în taină a hotarului • utilizarea actelor și/sau vizelor falsificate 3. Metodele de organizare a transportării <ul style="list-style-type: none"> • individual • în grup 4. Tipul de transport folosit 5. Altele <p>Transmiterea/Primirea</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Date despre transmiterea persoanei traficate din mână în mână în altor persoane în țara de origine, de tranzit sau destinație 2. Informații despre primirea banilor sau a altor bunuri în schimbul persoanei transmise <p>Adăpostirea</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prezența datelor despre adăpostirea respondentului spre a evita contactul cu alte persoane, oficiale sau neoficiale 2. Posibilitatea de a părăsi locul adăpostirii

Compartimente tematice	Recomandări privind conținutul
<p>3. B. Mijloacele de influențare criminală</p>	<p>Utilizarea următoarelor mijloace de influențare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amenințarea cu aplicarea violenței fizice sau psihologice • Aplicarea violenței fizice, nepericuloase pentru viața și sănătatea persoanei • Aplicarea violenței psihologice, nepericuloase pentru viața și sănătatea persoanei • Aplicarea violenței periculoase pentru viața, sănătatea fizică sau psihică a persoanei • Aplicarea torturii • Aplicarea tratamentului inuman sau degradant în scopul subordonării persoanei • Violul • Răpirea • Confiscarea documentelor • Înșelăciunea • Abuzul situației de vulnerabilitate • Abuzul de putere (autoritate) • Darea sau primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane, care deține controlul asupra altei persoane • Ținerea persoanei în stare de servitute • Utilizarea dependenței fizice • Amenințări cu aplicarea armei • Amenințarea cu divulgarea informației confidențiale familiei sau altor persoane • Aflarea persoanei ca ostatic pentru achitarea unei datorii • Îngrădirea libertății circulației • Amenințarea cu predarea către autorități • Altele (descrieți)

Compartimente tematice	Recomandări privind conținutul
<p>3. C. Scopurile exploatării</p>	<p>1. Prezența indicilor exploatării:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muncă sau servicii forțate • exploatare sexuală comercială sau necomercială • sclavei sau condiții similare sclaviei • folosirea forțată în conflicte armate • folosirea forțată în activitate criminală • impunere la participare în conflicte armate • prelevare de organe/țesuturi/altor părți ale corpului uman în scopul transplantării • folosirea forțată a femeii în calitate de mamă-surogat/in scopuri de reproducere • înfiere nelegitimă în scopuri de exploatare • impunere de a practica cerșitul <p>2. Imposibilitatea de a părăsi locul exploatării</p> <p>3. Metoda eliberării din situația de exploatare</p>
<p>4. Semnele indirecte ale traficului de ființe umane</p>	<p>1. Procedul organizării plecării peste hotare – cine a organizat și a achitat plecarea peste hotare sau în altă localitate în afara locului permanent de trai.</p> <p>2. Prezența unor probleme anterior plecării (locul de trai, ambianța, mediul, prezența unor conflicte în familie).</p> <p>3. Starea psihologică a prezumatei victime a traficului de ființe umane (prezența unor semne ale traumei psihologice: dereglarea cugetului, conștiință confuză, memorie dereglată și somn neliniștit, susceptibilitate sporită, comportament compulsiv etc.).</p> <p>4. Statutul juridic al prezumatei victime în țara de destinație sau de tranzit. Caracteristicile locului de trai, ambianța și mediul.</p> <p>5. Concluzia privind gradul de corespundere a datelor despre respondent cu profilul victimei traficului de ființe umane, raportat la media statistică (sexul și vârsta victimei, date despre proveniența socială, despre studii și profesie, starea familială, locul de muncă și nivelul veniturilor la momentul recrutării în situația de trafic).</p>
<p>5. Descrierea de ansamblu a cazului de trafic</p>	<p>1. Descrierea detaliată (istoria) a cazului de trafic cu ființe umane.</p> <p>2. Detalii privind organizarea infracțiunii comise – metodele de recrutare folosite, organizarea plecării, condițiile de exploatare, cum a avut loc eliberarea din locul exploatării; sexul și vârsta al infractorului, relațiile cu victima, locul de trai, ș.a.</p>
<p>6. Evaluarea nevoilor imediate și de lungă durată ale persoanei traficate</p>	<p>Descrierea nevoilor identificate de interviuator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nevoile imediate. • Nevoile de lungă durată (nu se aplică victimelor prezumate). • Nevoile rudelor apropiate – ale copiilor/familiei (nu se aplică victimelor prezumate).

Compartimente tematice	Recomandări privind conținutul
7. Evaluarea riscurilor	<p>Indicarea riscurilor identificate de intervievator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prezența unor riscuri pentru viața și sănătatea respondentului și ale apropiaților săi (intenția de a colabora cu organele de drept) • Prezența unor riscuri ce ar determina părăsirea programului de asistență
8. Acordul persoanei traficate pentru referire	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obținerea acordului persoanei traficate pentru referire 2. Coordonarea regimului de referire și monitorizarea a serviciilor acordate.

Unificarea metodelor/abordărilor de identificare a cazurilor de trafic cu ființe umane va permite nu numai să îmbunătățim abordarea profesională a identificării cazurilor de trafic, dar și va contribui la dezvoltarea unei colaborări eficiente dintre specialiștii structurilor guvernamentale și neguvernamentale, ce vin în contact cu victimele traficului de ființe umane, ceea ce, în ultimă instanță, va face posibilă creșterea numărului cazurilor de trafic identificate și organizarea asistenței victimelor la un nivel calitativ mult mai înalt.

Încheiere

Descoperirea (identificarea) victimelor traficului de ființe umane este un element complicat, dar în același timp important al sistemului de măsuri pentru protecția și asistența acestora, precum și a întregului sistem de contracarare a traficului de ființe umane, fiindcă identificarea victimelor traficului deschide accesul lor către protecție și ajutorul necesar. Prin aceasta identificarea contribuie înainte de toate la reintegrarea persoanelor traficate în familie și societate, precum și la prevenirea traficării repetate. Și, în sfârșit, o identificare corect efectuată, bazată pe prioritatea drepturilor persoanei traficate, contribuie la armonizarea intereselor anchetei penale pe cazuri de trafic cu ființe umane și a intereselor victimelor, sporind astfel eficiența urmăririi penale pentru trafic de ființe umane.

Planul de acțiuni al OSCE privind combaterea traficului de ființe umane, aprobat de Republica Moldova, recomandă „*A formula indicații călăuzitoare, ce facilitează identificarea exactă a victimelor traficului de ființe umane și o tratare adecvată a acestora, bazată pe respectarea opiniei și demnității persoanelor respective*”.²³ De-altminteri, până în prezent în Republica Moldova nu au fost elaborate actele normative necesare, ce ar reglementa procesul identificării victimelor traficului de ființe umane. Lucru condiționat, în mare măsură de

²³ OSCE Action Plan to combat trafficking in human beings, approved by the OSCE Permanent Council Decision No. 557 (PC.DEC/557) of 24 July 2003, chapter V, para 3.2.

faptul că problemele identificării nu sunt definitiv studiate și conceptualizate nu numai la nivel național, dar și la cel internațional.

Având în vedere importanța problemelor identificării victimelor traficului de ființe umane, Centrul Internațional „La Strada” a depus și depinde multe eforturi pentru dezvoltarea teoretică și practică a problemei identificării persoanelor traficate. Prezenta publicație face obiectul sintezei a experienței noastre de lucru în domeniul dat, ca organizație neguvernamentală, și propune căi de soluționare a mai multor probleme. O etapă ulterioară a standardizării acestor proceduri trebuie să devină, în opinia noastră, crearea unui grup de lucru multidisciplinar și elaborarea în comun a unui document interdepartamental, care ar reglementa problema identificării victimelor traficului de ființe umane pentru toți participanții de combatere a traficului din țara noastră. Avem speranța că în continuare, la lucrările ulterioare de elaborare a acestui document interdepartamental, ce va reglementa identificarea victimelor traficului de ființe umane, își vor conjuga eforturile reprezentanții tuturor organizațiilor din Moldova active în domeniu – guvernamentale, neguvernamentale și interguvernamentale. Sperăm de asemenea că prezentele recomandări se vor dovedi a fi utile în continuare, în procesul de elaborare a procedurilor standard și documentelor din domeniul identificării victimelor traficului de ființe umane.